

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารงานรัฐสภา

PARLIAMENTARY DOCUMENT

ISBN

974-8056-40-6

นโยบายพรรคการเมือง
กับสิ่งแวดล้อม

ส่วนบริการวิชาการ
หอสมุดรัฐสภา

โทร:2441318-21

โทรสาร:2441322

คม แสงแก้ว

คำนำ

การที่รัฐบาลมุ่งมั่นพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกับการขยายตัวของประชากรเพิ่มขึ้นตลอดเวลา (6พันล้านคนทั่วโลกเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2543) เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมนานับประการ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขปัญหอย่างรอบคอบให้ทันต่อเวลาและสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในทุกด้าน รัฐบาลและประชาชนทุกหมู่เหล่าจะต้องร่วมมือกันวางแผนดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมโดยเร่งด่วน เพื่อให้แน่ใจว่าทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมา ใช้ให้ก่อประโยชน์แก่ประเทศชาติมากที่สุด โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงสนใจจะศึกษานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย เพราะพรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นตัวแทนประชาชนที่เข้ามาบริหารประเทศ และเป็นผู้กำหนดแนวนโยบายสำคัญในการบริหารประเทศ หากพรรคการเมืองใดมีนโยบายและมาตรการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมแสดงว่าพรรคการเมืองนั้นๆ เห็นความสำคัญและมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ติดตามความเคลื่อนไหวเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในการจัดการสิ่งแวดล้อม หากมีข้อติชมประการใด ผู้จัดทำเอกสารฉบับนี้ยินดีน้อมรับคำติชมเหล่านั้นด้วยความยินดี และขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้มีส่วนเสนอแนะการปรับปรุง แก้ไขผลงานการวิเคราะห์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คม แสงแก้ว

วิทยาการ

ส่วนบริการวิชาการ หอสมุดรัฐสภา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

กุมภาพันธ์ 2544

สังพิมพ์รัฐบาล

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 บทบาทของพรรคการเมืองกับสิ่งแวดล้อม	8
บทที่ 3 นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย	16
2.1 ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง	16
2.2 นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย	17
บทที่ 4 วิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของพรรคการเมืองไทย	40
4.1 นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	46
4.2 นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ	47
4.3 นโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา	47
4.4 นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	48
4.5 นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์	48
4.6 นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ	48
4.7 นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ	49
4.8 นโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม	49
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ	51
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์	51
5.2 ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	90

บทที่ 1

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทย ในระยะที่ผ่านมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก พ.ศ.2504 – 2509 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นปัจจัย ในการเร่งรัดการพัฒนาประเทศในทุกด้านเช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆโดยขาดแผนการจัดการฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ ขาดการคำนึงถึงต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และขาดแผนการประสานการใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอ รวมทั้งการพัฒนาด้วยการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมทั้งในขบวนการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรมและอื่นๆ เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีสภาพเสื่อมโทรมจนเปลี่ยนสภาพจากการเป็นปัจจัยเกื้อหนุน มาเป็นข้อจำกัดของการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการก่อเกิดปัญหามลพิษทั้งทางด้านน้ำ อากาศ เสียง การตกค้างของสารพิษ กากของเสีย นำไปสู่การมีปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศในอนาคตโดยที่รัฐบาลหลายสมัยได้สูญเสียงบประมาณของประเทศจำนวนมหาศาลเพื่อแก้ไขฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้ อย่างมุ่งหวังที่จะให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ประหยัดและให้ผลที่ยั่งยืนถาวรตลอดไป เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมน้อยที่สุด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันได้ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ

1) ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

ประเทศไทยมีเนื้อที่ 321 ล้านไร่ ขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นตลอดเวลาทำให้มีความต้องการที่ดินทำกินสูงขึ้น จึงมีการนำที่ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตรต่ำหรือไม่เหมาะสมมาใช้เป็นจำนวนถึง 182 ล้านไร่ หรือร้อยละ 57 ของพื้นที่ประเทศ ที่ดินที่มีปัญหาเหล่านี้จำแนกเป็นดินเค็ม 21.7 ล้านไร่ (อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17.8 ล้านไร่) ที่ดินเปรี้ยวจัด 5.3 ล้านไร่ ที่ดินทรายจัด 7.1 ล้านไร่ ที่ดินตื้นและที่ดินเป็นกรด 51.3 ล้านไร่ และที่ดินบนพื้นที่ภูเขา 96 ล้านไร่ นอกจากนี้ยังมีการใช้ที่ดินโดยไม่ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์จนทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินเป็นพื้นที่ถึง 134 ล้านไร่ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 ก:37) ตลอดจนการเร่งรัดเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้ปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช หรือการทิ้งและกำจัดกากของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ ได้มีผลทำให้มีการสะสมสารพิษจนเป็นปัญหามลพิษในดินเพิ่มขึ้น(โครงการจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง,2537 ก:1)

2) ทรัพยากรป่าไม้

ในช่วงปี พ.ศ. 2509 – 2541 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีอัตราการลดลงเฉลี่ยปีละ 2.73 ล้านไร่ โดยในปี พ.ศ.2541มีพื้นที่ป่าไม้เหลือ 80.5 ล้านไร่หรือร้อยละ 25 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และมีแนวโน้มจะลดลงต่อไป

อีกถึงแม้ว่าจะได้มีพระราชกำหนดปิดป่าล้มปทานทำไม้ทั่วประเทศ (ยกเว้นป่าชายเลน) ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 แล้วก็ตาม โดยในช่วงปี พ.ศ. 2532-2536 พื้นที่ป่าไม้ยังถูกบุกรุกทำลายถึง 6.2 ล้านไร่ หรือมีอัตราลดลงเฉลี่ยปีละ 1.5 ล้านไร่ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ก:22) การบุกรุกทำลายป่านอกจากทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงแล้ว ยังทำให้ทรัพยากรป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม กล่าวคือใน พ.ศ.2522 ป่าไม้ทุกประเภทและทุกภาค มีความหนาแน่นของต้นไม้ในป่าเฉลี่ยลดลงประมาณร้อยละ 30 ของความหนาแน่นของต้นไม้ใน พ.ศ.2516 และต้นไม้ที่เหลืออยู่เป็นไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจเพียงร้อยละ 65 ของต้นไม้ทั้งหมด รวมทั้งสภาพป่าถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ป่าที่ไม่มีคุณภาพสำหรับใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้การปลูกป่าทดแทนก็ยังไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าได้ทัน และเป็นการปลูกป่าที่ขาดคุณค่าทางระบบนิเวศป่าเขตร้อนอีกด้วย

3) ทรัพยากรน้ำ

การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ได้มีผลทำให้ปริมาณการใช้น้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินเพิ่มสูงขึ้นโดยปริมาณการใช้น้ำเพิ่มจาก 20,530 ลูกบาศก์เมตร ในพ.ศ.2523 เป็น 43,000 ลูกบาศก์เมตร ในพ.ศ.2533 และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคต (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ก:27) แต่เนื่องจากศักยภาพการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินมีน้อยและประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำธรรมชาติและที่สร้างไว้ลดลง รวมทั้งมีการจัดสรรน้ำที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ประกอบกับความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อการใช้งานน้ำเพื่อการเกษตร และแหล่งน้ำมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากขึ้น จึงก่อให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำและความขัดแย้งของการใช้น้ำทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ อุปโภคบริโภคของชุมชน และการผลักดันน้ำเค็ม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2538:25 -16) นอกจากนี้ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ในแต่ละช่วงของปียังไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือร้อยละ 85 ของน้ำที่ไหลจะอยู่ในช่วงฤดูฝน และส่วนที่เหลือเป็นน้ำที่ไหลในฤดูแล้ง จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

4) ทรัพยากรแร่

ทรัพยากรแร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทสิ้นเปลือง ไม่สามารถเกิดหมุนเวียนทดแทนขึ้นมาได้ในระยะสั้น แต่เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาก จึงมีการพัฒนาและนำมาใช้ประโยชน์โดยตลอด ในปัจจุบันมีการผลิตแร่ประมาณ 40 ชนิด ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศและเพื่อการส่งออก โดยมีพื้นที่ประทานบัตรทั่วประเทศ 1,938 แปลงในพื้นที่ 5 แล่นไร่ เป็นประทานบัตรเหมืองแร่บนบกประมาณ 3 แล่นไร่ และเหมืองแร่ในทะเล 2 แล่นไร่ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 ก: 65) ในพ.ศ.2537 ผลผลิตแร่มีมูลค่าสูงถึง 19,795 ล้านบาท โดยมีแร่ที่สำคัญคือ ลิกไนต์ หินปูน สังกะสี ยิบซั่ม ดินบุก และโซเดียมเฟลด์สปาร์

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแร่และทรัพยากรธรณีในระยะที่ผ่านมา เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ การผลิตแร่บางชนิด การดูดทรายบก – น้ำ การขุดตักหน้าดินและการทำเกลือสินเธาว์ไม่คำนึงถึงต้นทุนสิ่งแวดล้อม และขาดมาตรการควบคุมเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตที่เหมาะสม รวมทั้งมีความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาทรัพยากรแร่ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ตลอดจนพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้วไม่ได้รับการฟื้นฟูเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น ๆ

5) ทรัพยากรพลังงาน

ประเทศไทยมีความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้ามีแนวโน้มความต้องการใช้ในอัตราที่สูงมาก โดยใน พ.ศ.2529 ความต้องการใช้ไฟฟ้ามี 4,180 เมกกะวัตต์ แต่ใน พ.ศ.2537 มีความต้องการใช้ไฟฟ้า 10,709 เมกกะวัตต์ และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 19,000 และ 33,352 เมกกะวัตต์ ใน พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2554 ตามลำดับ ดังนั้นเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวได้ จึงจำเป็นต้องมีกำลังผลิตและกำลังสำรองถึง 43,932 เมกกะวัตต์ โดยจะต้องเพิ่มขึ้นจาก 12,984 เมกกะวัตต์ ใน พ.ศ.2537 ถึง 35 เท่า แต่เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งผลิตพลังงานในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไป เช่น น้ำมันดิบ น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งพลังน้ำจากเขื่อนแล้ว จะเห็นได้ว่ามีข้อจำกัดทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่จะเพิ่มกำลังผลิตให้เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการผลิตและการใช้พลังงานยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม(สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ข: 2-14) โดยมีผลทำให้เกิดการลดลงและเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและ การปล่อยของเสียจากขบวนการผลิตออกสู่สภาพแวดล้อม

6) ทรัพยากรชายฝั่งทะเล

การใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลและที่ได้น้ำทะเลอย่างไม่เหมาะสม มีผลทำให้ทรัพยากรชายฝั่งทะเลมีสภาพเสื่อมโทรม กล่าวคือป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จนมีผลทำให้ใน พ.ศ.2536 พื้นที่ป่าชายเลนเหลือเพียง 1.05 ล้านไร่ ลดลงจากเดิมซึ่งมีถึง 2.3 ล้านไร่ ใน พ.ศ. 2504 (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ข: 2-2) รวมทั้งชายหาดทั้งหาดหิน หาดทรายและหาดเลน ได้ถูกนำไปพัฒนาเป็นท่าเรือ สถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนและที่ตั้งชุมชน จากกิจกรรมดังกล่าวทำให้มีการปล่อยของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมจนเกินศักยภาพของการรองรับและปรับคืนสภาพตามธรรมชาติได้ จึงมีผลต่อคุณภาพของน้ำทะเลชายฝั่งบริเวณดังกล่าว และยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ตามมา เช่น แนวปะการังในหลายบริเวณของชายฝั่งทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามัน มีสภาพเสื่อมโทรมมากจนไม่สามารถฟื้นตัวได้ตามธรรมชาติ หญ้าทะเลและสาหร่ายทะเลซึ่งเป็นพืชน้ำที่ล้ำค่า ตลอดจนทรัพยากรประมงชายฝั่งและประมงทะเล ทั้งสัตว์น้ำกร่อยบริเวณชายฝั่งและสัตว์น้ำในทะเลมีปริมาณและขนาดลดลง นอกจากนี้การใช้ที่ได้น้ำทะเลเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการถมทะเล เพื่อขยายพื้นที่หรือการก่อสร้างแนวป้องกันคลื่นลม

กีดขวางทางน้ำ ทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งจนมีผลต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเล (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2539 : 81)

มลพิษสิ่งแวดล้อม

1) มลพิษทางน้ำ

ปัจจุบันคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งแหล่งน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน รวมทั้งน้ำทะเล กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมอันเนื่องจากการปนเปื้อนของสารพิษต่าง ๆ ในช่วง พ.ศ. 2523 - 2537 ที่ผ่านมา คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักต่าง ๆ มีแนวโน้มลดลงตลอดเวลา โดยเฉพาะบางพื้นที่ของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างและแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง มีความเสื่อมโทรมเกินมาตรฐานการใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภคบริโภคของแหล่งน้ำประเภท 4 คือมีค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) ต่ำกว่า 2 มิลลิกรัม/ลิตร ค่าความสกปรก BOD มากกว่า 4 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่ารวมแบคทีเรียชนิดโคลิฟอร์มสูงกว่า 20,000 เอ็มพีเอ็น/100 มิลลิลิตร (กรมควบคุมมลพิษ, 2541:27-28) โดยบางแห่ง เช่น ปากคลองพระโขนงในช่วงภาวะภัยแล้งในปี พ.ศ. 2537 มีความเสื่อมโทรมถึงขั้นวิกฤต มีค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำ (DO) เกือบเป็นศูนย์ ค่าความสกปรก BOD ประมาณ 2.4 มิลลิกรัม/ลิตร และค่ารวมแบคทีเรียชนิดโคลิฟอร์มสูงถึง 770,000 เอ็มพีเอ็น/100 มิลลิลิตร ส่วนแหล่งน้ำและแม่น้ำสายสำคัญของภาคต่าง ๆ เช่น แม่น้ำแควใหญ่ แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำพอง แม่น้ำสะแกกรัง บึงบอระเพ็ด ก็มีแนวโน้มที่จะเสื่อมโทรมด้วยเช่นกัน (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539 ก:115-121) สำหรับคุณภาพน้ำในแม่น้ำแม่กลอง บางปะกง ป่าสัก เพชรบุรี ปิง วัง ยม และน่าน จะมีคุณภาพเสื่อมโทรมเน่าเสียเป็นครั้งคราวโดยเฉพาะในฤดูแล้ง

2) มลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นได้ชัดเจนทั้งในเขตชุมชนขนาดใหญ่และพื้นที่พัฒนาที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วของกิจกรรมอุตสาหกรรม การคมนาคม การจราจร และการก่อสร้าง รวมทั้งพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้า และนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่นนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เป็นต้น(สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2539ข:3) มลพิษที่สำคัญได้แก่ฝุ่นละอองและก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ โดยเฉพาะฝุ่นละอองในแหล่งชุมชนที่มีการจราจรคับคั่ง จะมีความเข้มข้นสูงกว่าค่ามาตรฐาน 3-5 เท่า (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ก: 50) ส่วนสารมลพิษอื่น ๆ เช่นสารตะกั่ว ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ และก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ ปัจจุบันถึงแม้จะยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานแต่ก็มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นในอนาคตเช่นกัน

3) มลพิษจากเสียงและความสั่นสะเทือน

เป็นปัญหาที่พบในเขตชุมชนและพื้นที่พัฒนาต่าง ๆ ที่มีการขยายตัวของการคมนาคมขนส่งและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครและเมืองศูนย์กลางความเจริญในส่วนภูมิภาคแหล่งกำเนิดมลพิษทางเสียงที่สำคัญคือ ยานพาหนะ สถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2539:93 - 94) ซึ่งผลการตรวจสอบค่าระดับเสียงเฉลี่ยในเวลา 24 ชั่วโมง บริเวณริมเส้นทางจราจรในกรุงเทพมหานครและบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. 2537 พบค่าระดับเสียงสูงสุดในช่วง

74-84 เดซิเบลเอ และ 63 -78 เดซิเบลเอตามลำดับ (กรมควบคุมมลพิษ,2540:63) ซึ่งเป็นระดับเสียงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อการได้ยินของมนุษย์ ตามที่องค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกา (US. EPA) เสนอแนะไว้คือ ระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมงจะต้องไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ สำหรับแหล่งกำเนิดความสั่นสะเทือนนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ในขบวนการอุตสาหกรรม การก่อสร้างและการขนส่ง การตอกเสาเข็ม การขุดเจาะ การระบดย่อยหิน รวมทั้งกิจกรรมในชุมชนบางอย่าง ความสั่นสะเทือนนี้มีผลทำให้อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้างแตกร้าวหรือทรุดตัวได้ และมีผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชน รวมทั้งยังก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญของชุมชนด้วย

4) มลพิษจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ปริมาณขยะหรือมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศในพ.ศ.2537 มีประมาณวันละ33,000 ตัน เป็นมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานครวันละ 7,000 ตัน ในเขตเทศบาล143 แห่ง รวมเมืองพัทยาวันละ 5,600 ตัน ในเขตสุขาภิบาลวันละ 4,200 ตัน ส่วนที่เหลืออีกประมาณ16,200 ตัน จะเป็นมูลฝอยในพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล(สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม,2537:9) ในจำนวนนี้กรุงเทพมหานครสามารถเก็บขนขยะได้ร้อยละ 95 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นและนำไปกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ 5,000 ตัน หมักทำปุ๋ย 1,100 ตัน มีเหลือเพียง 900 ตันกองทิ้งไว้ในโรงงานเพื่อให้ย่อยสลายเอง สำหรับเทศบาลต่าง ๆ และเมือง พัทยานั้น ถึงแม้จะมีความสามารถในการเก็บขนได้ร้อยละ 80 ของมูลฝอยที่เกิดขึ้นหรือประมาณวันละ 4,500 ตัน แต่ก็นำไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพียง 600 ตันต่อวัน ที่เหลือก็ปล่อยให้ย่อยสลายเองเช่นกัน ส่วนสุขาภิบาลและพื้นที่นอกเขตจะนำไปกองทิ้งให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติ ซึ่งไม่ถูกหลักสุขาภิบาลและเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ก่อให้เกิดเหตุเดือดร้อนรำคาญ และทำให้แหล่งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินเกิดการปนเปื้อนน้ำเสียจากมูลฝอยมากขึ้น

5) มลพิษจากสารอันตราย

ปัจจุบันประเทศไทยมีการนำสารอันตรายเข้ามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ทั้งทางด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยนำเข้าสารอันตรายทั้งในรูปสารเคมีอินทรีย์และสารอนินทรีย์จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก1.31 ล้านตันใน พ.ศ. 2531 เป็น 2.79 ล้านตันใน พ.ศ. 2536 (กรมควบคุมมลพิษ,2541:87) สารอันตรายที่นำเข้าเหล่านี้จะอยู่ในลักษณะที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปและสารเคมีพื้นฐานที่จะต้องนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมต่อไป โดยส่วนใหญ่จะเป็นสารที่จัดอยู่ในพวกวัตถุไวไฟ วัตถุระเบิด วัตถุมีพิษ และวัตถุกัดกร่อน สารอันตรายเหล่านี้ปัจจุบันนำมาใช้อย่างไม่ถูกต้อง ขาดความรับผิดชอบและความตระหนัก ตลอดจนขาดความรู้ความระมัดระวังในการควบคุมอย่างเป็นระบบตั้งแต่การนำเข้า การผลิต การจำหน่าย การขนส่ง การใช้ การเก็บรักษาและการทำลายกากได้มีผลทำให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงและเกิดพิษภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม

ปัจจุบันแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวมากขึ้น จนมีผลทำให้แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันเป็นมรดกทางสังคมและวัฒนธรรมของชาติหลายแห่งมีสภาพเสื่อมโทรม ซึ่งความเสื่อมโทรมนั้นเกิดขึ้นทั้งจากภัยธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ อันเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งขาดการควบคุมการใช้ที่ดินบริเวณโดยรอบ นอกจากนี้แนวทางในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมยังไม่มีประสิทธิภาพ(สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2530: 9 -10) มีปัญหาการประสานงานทั้งในด้านนโยบายและแนวทางปฏิบัติกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่มีอยู่มีความหลากหลายซ้ำซ้อนและไม่เอื้ออำนวยต่อการปกป้อง คุ้มครอง รักษาและอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถที่จะลงโทษผู้ที่ละเมิดหรือกระทำผิดได้ และประการสำคัญคนในสังคมยังขาดจิตสำนึกที่จะร่วมกันอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากการขาดความรู้และความเข้าใจที่แท้จริง

สิ่งแวดล้อมชุมชน

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจโดยขาดมาตรการการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน ทั้งการตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีรูปแบบ กระจายไม่เป็นระบบและไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ การขาดบริการพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสม รวมทั้งมีการตั้งถิ่นฐานของผู้มีรายได้น้อยอย่างขาดสุขลักษณะ จนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมในชุมชน (โครงการจัดทำแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง, 2537 ข:4-6) ใน พ.ศ.2537 มีชุมชนแออัดอยู่ทั่วประเทศ 1,841 ชุมชน เป็นชุมชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 1,041 ชุมชน ในเขตปริมณฑล 480 ชุมชน และในเมืองหลักของภูมิภาค 320 ชุมชน

การศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันการศึกษาทั้งในและนอกระบบ ได้มีการสอดแทรกสาระด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว แต่ยังไม่สามารถปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนเกิดความตระหนักและมีทักษะในการประเมินสถานการณ์ รวมทั้งเกิดการร่วมคิดร่วมทำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากขาดความต่อเนื่องและขาดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาการศึกษา

ส่วนการประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานนั้น ยังไม่เป็นระบบขาดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและไม่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 ก : 85) ทั้งนี้เนื่องจากขาดนโยบายหลักและแผนการประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ การขาดเครือข่ายระบบข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การขาดกลไกที่จะอำนวยความสะดวก

ให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐเอกชนและประชาชน รวมทั้งขาดการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เทคโนโลยีเพื่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเทคโนโลยีทั้งในส่วนของเทคโนโลยีเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ปัจจุบันไม่อยู่ในระดับที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตให้กว้างขวางได้ เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยี ต้นแบบที่ยังไม่สามารถนำมาพัฒนาและผลิตในเชิงพาณิชย์ได้ (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ,2541 ก: 89) รวมทั้งไม่มีการคำนึงถึงความเหมาะสมกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ปัญหา การขาดแคลนงบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ และทักษะในการพัฒนาเทคโนโลยี ยังเป็นข้อจำกัดที่ สำคัญ

ในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้นได้ใช้วิธีการในการ แก้ไขปัญหาหลายรูปแบบด้วยกัน เช่นกระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาใน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว จึงได้บรรจุเนื้อหาทางสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุด และอีกประการหนึ่งในการแก้ไขปัญหา โดยการให้การศึกษา นอกกระบบโรงเรียน ด้วยความมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ และร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาประเทศได้

ในด้านของสื่อมวลชนประเภทต่างๆก็ได้ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่กำลังส่งผลกระทบต่อประชาชนมากขึ้น จะเห็นจากมีการเผยแพร่ความรู้ทางสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนด้วย วิธีการหลากหลาย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและ หันมาร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทาง วัฒนธรรมของชาติ ให้คงอยู่และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป ตลอดจนถึงวิธีการวิจัยปัญหาสิ่งแวดล้อม การก่อตั้งสมาคมหรือองค์กรอิสระ ที่ไม่ใช่ภาครัฐหรือที่เรียกว่า NGO หรือแม้กระทั่งการใช้วิธีการ รุนแรงด้วยการประท้วงต่าง ๆ เช่นการเดินขบวนประท้วง การชุมนุมประท้วง การประท้วงแบบอหิงสาหรือ การอดข้าว การต่อต้านอย่างรุนแรง ซึ่งทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในประเทศ การใช้กลยุทธ์ทาง กฎหมายขอให้ศาลออกคำสั่งห้ามดำเนินการ หรือฟ้องร้องค่าเสียหาย ในกรณีมีความขัดแย้งในการใช้ ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้น

บทที่ 2

บทบาทของพรรคการเมืองกับสิ่งแวดล้อม

การเมืองก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ไม่ควรมองข้ามความสำคัญ เพราะการแก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมจะดำรงอยู่ต่อไปตราบใดที่เราไม่ได้แก้ไขจุดอ่อนทางการเมืองเหมือนดังที่ วิจิตร คงพลู (2525: 33) ได้เคยเสนอแนะว่า การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยวิธีการสามอย่าง คือ วิธีการทางการเมือง วิธีการทางเศรษฐศาสตร์และวิธีการทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ประชา หุตานวัตร (2541:12) ที่กล่าวไว้ในหนังสือการเมืองสีเขียวไว้ว่า สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมนั้น อยู่ที่ระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ ซึ่งเน้นที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการบริโภคอย่างไม่มีขอบเขต ดังนั้นการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงต้องแก้ที่สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขที่ระบบการเมือง จึงจะสามารถแก้ไขได้หรือบรรเทาปัญหาลงได้ เนื่องด้วยการเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับนักการเมือง พรรคการเมืองจะเป็นที่รวมของนักการเมืองหลายหลากและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็เป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกพรรคการเมือง ที่ได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ส่วนจะดำรงฐานะในตำแหน่งใดนั้นขึ้นอยู่กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านนั้น สังกัดพรรคฝ่ายค้านหรือพรรคร่วมรัฐบาล

โดยปกติแล้ว พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรคมีโอกาสมลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันในการบริหารประเทศ โดยการเข้าร่วมเป็นพรรครัฐบาล ดังนั้น พรรคการเมืองเหล่านี้จึงเป็นที่มาของผู้บริหารประเทศในระดับต่าง ๆ พรรคการเมืองจึงเป็นองค์กรทางการเมืองอีกองค์กรหนึ่งที่ควรจะได้รับควมสนใจในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยมีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สถาบันรัฐสภาเป็นองค์กรสำคัญขององค์กรหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นที่รวมของผู้แทนประชาชนที่ได้รับมอบหมายให้ไปร่วมกันปกครองและบริหารประเทศ ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อำนาจสูงสุดในการบริหารและการปกครองประเทศที่เรียกกันว่าอำนาจอธิปไตย มีลักษณะการใช้ 3 ทาง คือ(1)อำนาจนิติบัญญัติ หรืออำนาจในการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับ รัฐสภาเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอันนี้ เช่น พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติมปี พ.ศ.2521 และ พ.ศ.2535 (2)อำนาจบริหาร (3)ตุลาการมีอำนาจในการพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ องค์กรที่ใช้อำนาจอันนี้คือศาล

อำนาจที่มีขอบเขตกว้างขวาง และส่งผลกระทบต่อประชาชนมากที่สุดก็คืออำนาจบริหาร ซึ่งเป็นอำนาจในการนำกฎหมายมาบังคับใช้ ทั้งยังต้องดำเนินการอื่น ๆ ที่ไม่มีบทบัญญัติตราไว้ในกฎหมาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขและความก้าวหน้าของประเทศ

จะเห็นได้ว่าคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ซึ่งเป็นอำนาจที่มีผลกระทบต่อประชาชนมากที่สุด คณะรัฐมนตรีจะมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร คือประมาณ 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด และมีสิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล อาจเรียกได้ว่า คณะรัฐมนตรีมาจากพรรค

ร่วมรัฐบาล ถ้าหากพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรแต่ไม่ถึง 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก และมีสิทธิ์ในการจัดตั้งรัฐบาลจะหาพรรคการเมืองอื่นให้เข้าร่วมรัฐบาล ในกรณีนี้คณะรัฐมนตรีก็จะมาจากหลายพรรคการเมืองเพื่อร่วมจัดตั้งรัฐบาล เช่น คณะรัฐบาลชุดปี 2524 บทบาทและหน้าที่ดังกล่าวจึงทำให้พรรคการเมืองมีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ดังที่ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2524 : 14-17) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองไทย ไว้เป็น 6 ประเด็นด้วยกันคือ

- 1) พรรคการเมืองมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน กล่าวคือทำหน้าที่ "ตัวเปลี่ยนแปลงทางสังคม" (Socializing agent) สร้างความสำนึกทางการเมือง (Political consciousness) และสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ให้แก่ประชาชน
- 2) พรรคการเมืองมีหน้าที่สรรหาบุคคลที่มีความสามารถ ที่จะป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพรรคเป็นผู้กลั่นกรองบุคคลดังกล่าวเพื่อแข่งขันในการเลือกตั้ง
- 3) พรรคการเมืองมีหน้าที่ประสานประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดและการเผชิญหน้าทางการเมือง ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงได้
- 4) พรรคการเมืองมีหน้าที่ระดมสรรพกำลังทางการเมืองจากทุกฝ่าย ตลอดจนรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ
- 5) พรรคการเมืองมีหน้าที่เป็นฝ่ายค้าน (ในกรณีที่ไม่ได้เป็นฝ่ายรัฐบาล) เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร
- 6) พรรคการเมืองเป็นศูนย์กลางสำหรับแสดงความคิดเห็นของกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นกลุ่มผลประโยชน์สมาชิกพรรคหรือประชาชน

นอกจากหน้าที่ดังกล่าวแล้วขจัดภัย บุรุษพัฒน์ (2510 : 15) และคำรวิห์ บุรณะนนท์(2539:149 - 151)ยังได้เพิ่มเติมหน้าที่ในการแถลงหรือประกาศแนวนโยบายของพรรคการเมือง ให้ประชาชนทราบพร้อมทั้งปฏิบัติตามแนวนโยบายนั้นให้เป็นหน้าที่หลักของพรรคการเมืองอีกประการหนึ่งด้วย

บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองดังกล่าวจึงทำให้พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยมีส่วนผลักดันให้มีกฎหมายและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผ่านมติ ค.ร.ม. และมีส่วนระงับวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมที่ได้ผลดีไม่น้อยแตกต่างกันออกไปตามแต่นโยบายของพรรคที่จะสะท้อนอุดมการณ์ของพรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหา

นโยบายพรรคในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงความตระหนักของพรรคการเมืองที่มีต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน หากพรรคการเมืองมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็น่าจะมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมมีมาตรการ

ในการแก้ไขที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในขั้นตอนของการปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ โดยปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางอย่างต้องอาศัยการเมืองเข้าช่วย จึงจะสามารถดำเนินการแก้ไขได้ จนประสบผลสำเร็จ ในที่สุด ในบางประเทศถึงขนาดจัดตั้งพรรคเขียว (Green Party) ขึ้นมาเพื่อให้มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองเช่น ประเทศสวีเดน ประเทศเยอรมัน เป็นต้น ซึ่งพรรคการเมืองในหลายประเทศได้กำหนดนโยบายของพรรคให้มีมาตรการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ประเทศสวีเดน ประเทศนิวซีแลนด์นั้น นายกรัฐมนตรีมาจากพรรคการเมืองที่ต่อต้านระเบิดนิวเคลียร์ เป็นต้น (สมพร แสงชัย, 2534:6)

จะเห็นว่ารัฐบาลปกครองประเทศในปัจจุบันเป็นรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงมีโอกาสผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันในการปกครองประเทศ นโยบายของพรรคการเมืองแต่ละพรรคจึงมีส่วนสำคัญต่อนโยบายในการบริหารประเทศอันส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกคนและสิ่งแวดล้อมในประเทศ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมของโลกอีกด้วย

ดังนั้นการแก้ไขจุดอ่อนทางการเมืองในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองในประเทศไทยทุกพรรคจะต้องมีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายหลักด้านหนึ่ง ซึ่งในเอกสารฉบับนี้การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองจะต้องเป็นประเด็นใหญ่ ๆ ที่ครอบคลุมและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันดังที่กล่าวถึงแล้วในตอนต้นของรายงาน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันทั้งที่และเป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พรรคการเมืองทุกพรรคสามารถยอมรับในการนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งประชาชนก็ต้องมีความพึงพอใจในนโยบายดังกล่าวด้วย จึงจะถือว่าเป็นนโยบายที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเป็นคนตัดสินใจว่าพรรคการเมืองใดจะได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่บริหารประเทศ ดังนั้นถ้าประชาชนมีความพึงพอใจต่อนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองใดแล้ว ก็จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้พรรคการเมืองนั้นด้วย ประเด็นใหญ่ๆ ของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงควรเป็นประเด็นที่ครอบคลุมสภาพปัญหาในปัจจุบันซึ่งมีอยู่ 8 ประเด็นด้วยกันคือ

- ประเด็นที่ 1 การจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นที่ 2 การป้องกันและขจัดมลพิษ
- ประเด็นที่ 3 เทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา
- ประเด็นที่ 4 กฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นที่ 5 การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์
- ประเด็นที่ 6 การกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ
- ประเด็นที่ 7 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ประเด็นที่ 8 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

นโยบายของพรรคด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 8 ประเด็นของพรรค จึงมีส่วนกำหนดที่สำคัญว่าพรรคการเมืองนั้นจะได้รับความนิยมจากประชาชนมากน้อยเพียงใด ซึ่งขึ้นอยู่กับว่านโยบาย ดังกล่าวครอบคลุมสภาพปัญหา มีความจริงใจสามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนได้จริงหรือไม่ (ชุมพล แพร์หลวง, 2529:64-65) แต่นโยบายของพรรคการเมืองในประเทศไทยส่วนมากจะเป็นนโยบายในอุดมคติที่คล้ายคลึงกันแทบทุกพรรค ประชาชนส่วนใหญ่จึงนิยมเลือกตัวบุคคลที่ลงสมัครรับเลือกตั้งมากกว่าที่จะพิจารณานโยบายของพรรคเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ในปัจจุบันนี้นโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ จะเน้นนโยบายหลักทางด้านเศรษฐกิจ นโยบายทางการเมือง และนโยบายการต่างประเทศเป็นสำคัญ ดังผลการศึกษาของปรีชา หงษ์ไกรเลิศ (2524:43 - 44) ที่ได้สรุปนโยบายหลักของพรรคการเมืองไทยไว้เป็น 11 ประเด็นด้วยกันคือ

- Ⓐ นโยบายทางการเมือง
- Ⓑ นโยบายการบริหารประเทศ
- Ⓒ นโยบายการยุติธรรม
- Ⓓ นโยบายการศึกษาและวัฒนธรรม
- Ⓔ นโยบายสวัสดิการสังคม
- Ⓕ นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- Ⓖ นโยบายเศรษฐกิจ
- Ⓗ นโยบายสาธารณสุข
- Ⓖ นโยบายการต่างประเทศ
- Ⓒ นโยบายการปกครองท้องถิ่น
- Ⓖ นโยบายการศาสนา
- Ⓖ นโยบายเกษตรกรรม
- Ⓖ นโยบายคมนาคมและการสื่อสาร

นโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองไทยยังขาดความตระหนักในปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่มีการกำหนดนโยบายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นนโยบายหลักที่ชัดเจนไม่ได้กำหนดมาตรการในการแก้ไขให้เป็นรูปธรรมได้ จะมีเพียงบางพรรคการเมืองเท่านั้นที่มีการกำหนดนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายหลัก แต่ก็ยังเป็นนโยบายที่ไม่มีคามสมบูรณ์เนื่องจากไม่สามารถครอบคลุมสภาพปัญหาในทุกด้าน ส่วนมากจะให้ความสำคัญต่อนโยบายดังกล่าวเป็นเพียงนโยบายย่อยๆ ที่แทรกอยู่ในนโยบายหลักด้านอื่นๆ เท่านั้นหรือบางพรรคก็ไม่มีกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายของพรรคเลย จุดอ่อนในเรื่องนโยบายทางการเมืองจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ปิดกั้นความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์,

2538 : 204) และยังทำให้ผู้นำของประเทศชาติวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม จนก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนของทรัพยากรธรรมชาติที่สูญสิ้นไปและภาวะมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

ผู้เรียบเรียงได้ทราบความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยว่าพรรคใดบ้างที่เห็นความสำคัญของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พรรคการเมืองใดบ้างที่จะเป็นความหวังของประชาชนในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในทุกขณะควบคู่กับการพัฒนาประเทศเพื่อ **การวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย**

ดังนั้นผู้เรียบเรียงจึงทำการศึกษาด้านการณทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไทยในปัจจุบัน และจัดแบ่งออกเป็นประเด็นปัญหาแต่ละด้าน เพื่อนำมากำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการแก้ไขปัญหของพรรคการเมืองไทย โดยทำการรวบรวมนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองที่จดทะเบียนไว้กับสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 38 พรรคการเมืองคือ

1. พรรคชาติพัฒนา(ชพน.)
2. พรรคประชาธิปัตย์(ปชป.)
3. พรรคชาติไทย(ชท.)
4. พรรคประชากรไทย(ชชท.)
5. พรรคกิจสังคม(กส.)
6. พรรคเอกภาพ(อก.)
7. พรรคพลังธรรม(พธ.)
8. พรรคความหวังใหม่(ควม.)
9. พรรคเสรีธรรม(สธ.)
10. พรรคไทย(พท.)
11. พรรคไทยประชาธิปไตย(ทปท.)
12. พรรคชาติประชาธิปไตย(ชปท.)
13. พรรคราษฎร(รฎ.)
14. พรรครวมสยาม(ร.ส)
15. พรรคประชาชน(ปช.)
16. พรรคไทยรักไทย(ทรท.)
17. พรรคก้าวหน้า(ก.น.)

18. พรรคสันติภาพ(พ.ส.ภ.)
19. พรรคศรัทธาประชาชน(ศ.ช.)
20. พรรคแรงงานไทย(ร.ท.)
21. พรรคพลังประชาชน(พปช.)
22. พรรคเกษตรเสรี(กสร.)
23. พรรคเกษตรมหาชน(พ.ก.ม.)
24. พรรคชาติประชาไทย(ช.ป.ท.)
25. พรรคประชารัฐ(ป.ช.ร.)
26. พรรคพลังมหาชน(พ.ม.ช.)
27. พรรคอำนาจประชาชน(อปช.)
28. พรรคเสรีไทย(สรท.)
29. พรรคกสิกรไทย(พ.ก.ท.)
30. พรรคเอกราช(อ.ร.)
31. พรรคไทยธรรมาธิปไตย(ทธต.)
32. พรรคสังคมใหม่(สคม)
33. พรรคเสรีประชาธิปไตย (สรปต.)
34. พรรคสังคมไทย (สคท.)
35. พรรคไทยมั่นคง (ทมค.)
36. พรรคชาวไทย (พชท.)
37. พรรคชีวิตที่ดีกว่า (พชก.)
38. พรรคไทยช่วยไทย (ทชท.)

นำนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 38 พรรคการเมืองมาศึกษาทบทวน แล้วจึงจัดจำแนกออกเป็นดังนี้

- พรรคที่กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายหลัก
- พรรคที่กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายย่อยสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติไว้ในนโยบายหลักด้านอื่น ๆ เช่นเป็นนโยบายย่อยของนโยบายทางการเมือง นโยบายทางเศรษฐกิจ นโยบายการเกษตร เป็นต้น
- พรรคที่ไม่ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลักหรือนโยบายย่อยไว้เลย

วิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองที่กำหนดไว้เป็นนโยบายหลักของพรรคอย่างชัดเจนซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 14 พรรคการเมืองโดยจะกล่าวอย่างละเอียดในบทที่ 3

รายละเอียดที่จะทำการวิเคราะห์

1. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยที่จดทะเบียนไว้อย่างถูกต้องกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่รวบรวมได้มีจำนวนทั้งสิ้น 38 พรรคการเมือง
2. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปของทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วร่อยหรอหมดไป และในรูปของมลพิษสิ่งแวดล้อมเท่านั้นจะไม่รวมปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม
3. นโยบายที่พรรคการเมืองได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายหลักเท่านั้นจะไม่รวมถึงพรรคการเมืองที่กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายย่อยๆ แทรกอยู่ในนโยบายหลักอื่นๆ เช่น แทรกอยู่ในนโยบายการเมือง นโยบายเศรษฐกิจ นโยบายสาธารณสุข เป็นต้น
4. นโยบายในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยในครั้ง นี้ จะไม่พาดพิงถึงนโยบายด้านอื่น ๆ ของพรรคการเมือง
5. นโยบายพรรคการเมืองในที่นี่จะยึดเอานโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงล่าสุดจนถึงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2542 ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหลังจากวันนี้แล้วจะไม่นำมาร่วมวิเคราะห์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. **นโยบายพรรคการเมือง** หมายถึง แนวทางที่พรรคการเมืองกำหนดขึ้นเพื่อจะนำไปบริหารประเทศและเป็นเครื่องมือของพรรคการเมืองในการระดมประชาชนเข้าสู่การเมืองและสนับสนุนพรรคการเมืองจากประชาชนโดยทั่วไปซึ่งในการวิเคราะห์นี้จะหมายถึง นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีทั้งสิ้น 8 ด้านคือ

- ⊕ นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ⊕ นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ
- ⊕ นโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา
- ⊕ นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ⊕ นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์
- ⊕ นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ
- ⊕ นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ⊕ นโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

2. **นโยบายหลัก** หมายถึง ประเด็นสำคัญที่พรรคการเมืองกำหนดไว้เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ เช่นนโยบายทางการเมือง นโยบายทางเศรษฐกิจ นโยบายสาธารณสุข เป็นต้น
3. **นโยบายย่อย** หมายถึง รายละเอียดของแนวทางปฏิบัติที่พรรคการเมืองกำหนดไว้ในนโยบายหลัก
4. **ทรัพยากรธรรมชาติ** หมายถึง สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรแร่ ทรัพยากรพลังงาน และทรัพยากรชายฝั่งทะเล เป็นต้น
5. **สิ่งแวดล้อม** หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยมลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษจากเสียงและความสั่นสะเทือน มลพิษจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และมลพิษจากของเสียอันตราย เป็นต้น

บทที่ 3

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย

1. ความสำคัญของนโยบายพรรคการเมือง

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น นโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าพรรคใดชนะการเลือกตั้งโดยมีคะแนนเสียงส่วนมากแล้ว พรรคนั้นย่อมจะมีโอกาสเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลและแนะนำนโยบายของพรรคมาเป็นนโยบายของรัฐบาลในการบริหารประเทศ การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใดนั้นจะต้องพิจารณานโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งนโยบายของพรรคการเมืองมีความสำคัญยิ่งกว่าตัวบุคคล นอกจากนี้การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดนั้น เป็นเพราะมีความนิยมในนโยบายของพรรคนั้น ไม่ได้หวังผลประโยชน์ตอบแทนแต่อย่างใด จึงเป็นที่น่าสังเกตว่าพรรคการเมืองในต่างประเทศโดยเฉพาะในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา นั้น พรรคการเมืองแต่ละพรรคเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์หลายฝ่ายที่มาวมกัน และเป็นที่รวมของบุคคลที่มีความคิดเห็นในหลักการใหญ่คล้ายคลึงกัน (ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, 2510:152-154)

ข้อสำคัญสำหรับพรรคการเมืองแต่ละพรรคก็คือ นโยบายของพรรคในอันที่จะใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ นโยบายของพรรคการเมืองนั้นควรจะได้ประกาศออกมาให้แน่นอนแต่เนิ่น ๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีเวลาศึกษาไตร่ตรองและวินิจฉัย สิ่งที่ประชาชนพึงสังเกตระมัดระวังในการพิจารณานโยบายเหล่านี้ก็คือ นโยบายแต่ละอันควรมีแนวทางอันเกี่ยวกับผลประโยชน์ของประชาชนโดยชัดเจน พร้อมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันน่าเชื่อถือได้

สำหรับพรรคการเมืองของไทยปรากฏว่าแต่ละพรรคต่างก็มีแนวนโยบายของพรรคไม่แตกต่างกันมากนัก ทุกพรรคพยายามที่จะร่างนโยบายของตนเพื่อที่จะสร้างความนิยมในหมู่ประชาชนโดยไม่คำนึงถึงว่านโยบายหรือหลักการนั้น ๆ ในทางปฏิบัติจะสามารถทำได้หรือไม่ อาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองของไทยส่วนใหญ่แล้วเป็นประเภทอุดมคติ และไม่มีพรรคการเมืองใดที่จะเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งอย่างแท้จริง

ดังนั้นนโยบายของพรรคการเมืองจึงไม่มีความสำคัญสำหรับคนไทย ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะได้รับการเลือกหรือไม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายของพรรคการเมืองนั้น แต่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลผู้นั้นว่าเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนหรือไม่ (เชาวนะ ไตรมาศ, 2540:9)

การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยจะยึดถือในแนวนโยบายของพรรคนี้เองจึงเป็นเหตุให้การย้ายสังกัดพรรคการเมืองเป็นไปโดยง่ายและบ่อยครั้ง บางครั้งมีการขัดแย้งกันเป็นส่วนตัวก็นำมาเป็นสาเหตุในการลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ดังที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชนอยู่บ่อยครั้ง หรือถ้าหากย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นแล้วจะมีหนทางที่จะเจริญก้าวหน้ากว่าพรรคการเมืองเดิม สมาชิกพรรคการเมืองนั้นก็เลยย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นทันที โดยไม่คำนึงถึงแนวนโยบายของพรรคมาประกอบการตัดสินใจ

2. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย

ลักษณะของพรรคการเมืองไทยเมื่อใช้นโยบายของพรรคเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์แล้วจะพบว่า นโยบายของพรรคการเมืองไม่ได้สะท้อนอุดมการณ์ทางการเมืองเลย เพราะการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่จะทำกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากการมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองเท่านั้น อุดมการณ์และนโยบายของพรรคจึงมักซ้ำซ้อนกันหรือไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนมากจะเป็นนโยบายด้านการต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จะมีเพียงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นมิติใหม่ในการบริหารประเทศเท่านั้น โดยที่พรรคการเมืองต่าง ๆ ในประเทศไทยยังให้ความสำคัญในระดับที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้นำพรรคและประวัติความเป็นมาของพรรคการเมืองที่มุ่งเน้นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ดังรายละเอียดของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 38 พรรคการเมืองไทยที่จะนำเสนอต่อไปนี้

พรรคชาติพัฒนา

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตในด้านเกษตรกรรมและเพื่อเพิ่มคุณภาพด้านอุตสาหกรรม ทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในชนบทได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนมากขึ้น
3. เฝ้ารักษาสภาพแวดล้อมและความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งฟื้นฟูสภาพพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบในด้านมลพิษทั้งจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชนในเมือง
4. กำหนดมาตรการให้โรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาอยู่ในเขตอุตสาหกรรมเพื่อควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมและกำจัดมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง

พรรคประชาธิปัตย์

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

พรรคประชาธิปัตย์เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างรีบเร่งจึงมีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ปรับปรุงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรให้เหมาะสมรัดกุมให้สามารถเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในอันที่จะพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3. การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศจะต้องกระทำควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้โดยให้ความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรเกี่ยวกับป่าไม้ ที่ดิน แร่ธาตุ และพลังงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปพร้อมกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมิให้เสื่อมโทรม
4. ปรับปรุงกลไก และระบบในการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยให้มีการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระดับท้องถิ่น ระดับภาคให้สอดคล้องประสานซึ่งกันและกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
5. ดำเนินมาตรการที่เหมาะสมในการขยายตัวของประชากร และจัดรูปการกระจายตัวประชากรให้สมดุลกับทรัพยากรในท้องถิ่น
6. ยกฐานะของประชากรในประเทศให้ดีขึ้น โดยลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนให้น้อยลง
7. ส่งเสริมให้ประชากรมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการให้การศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาและอันตรายอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษว่ามีผลต่อตนเองและสังคม สร้างความเข้าใจ ความคิดเห็นและสร้างค่านิยมที่ต้งามให้ฝังแน่นอยู่ในจิตใจของประชากรทั้งนี้รวมถึงการให้ความรู้แก่ข้าราชการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย
8. กระทรวงสาธารณสุขโดยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดประสานงานกับราชการบริหารทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบตรวจตรา ดูแลอาคารร้านค้า ภัตตาคาร ร้านอาหารในเรื่องความสะอาด และกวดขันให้ผู้ประกอบกิจการเหล่านั้นจัดการอาคารบริเวณของตนให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ ทั้งพร้อมที่จะช่วยให้คำแนะนำตักเตือน และแก้ไขให้อาคารบริเวณนั้นอยู่ในสภาพที่ปราศจากพิษภัย
9. ให้กระทรวงมหาดไทยจัดการที่อยู่อาศัย บ้านเรือนสำหรับราษฎรที่มีรายได้น้อย โดยให้พิจารณาใช้วัสดุอุปกรณ์ในราคาถูก ให้ราษฎรนำไปใช้ปลูกสร้างเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้องตามสุขลักษณะ

กำหนดเป้าหมายเฉพาะเพื่อการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดิน และป่าไม้ สมดุลของธรรมชาติ อากาศ เสียง ขยะมูลฝอย กากของเสียและสารพิษดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความสมดุล วางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันโดยกำหนดขอบเขตการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศที่มีอยู่จำกัด ได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ให้เป็นไปอย่างสมดุล ทั้งนี้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประเทศและการใช้ทรัพยากรได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว รวมทั้งคำนึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต โดยมีมาตรการดังนี้คือ

- ตรากฎหมายแม่บทเพื่อให้มีอำนาจในการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ

ประเทศ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประเทศกำหนดเขตให้ชัดเจนว่าที่ใดเป็นพื้นที่ป่าไม้เพื่อการพาณิชย์กรรม ที่เป็นแหล่งบันเทิงและท่องเที่ยว เป็นต้น

- กำหนดมาตรการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรที่ดิน ซึ่งเสื่อมโทรมเพราะการใช้ประโยชน์ไม่ถูกต้องของเกษตรกร อาทิ ปัญหาดินเค็มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาการชะล้างพังทลายของพื้นที่การเกษตรมีความลาดเทสูงในภาคเหนือ รวมทั้งปัญหาที่ดินการเกษตรที่เป็นดินทรายจัดเป็นต้น ทั้งนี้จะกำหนดระบบการเกษตรกรรมที่จะส่งเสริมนั้นเป็นระบบที่จะฟื้นฟูสภาพที่ดินและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ทั้งจะก่อให้เกิดรายได้ที่มั่นคงต่อเกษตรกรด้วย

- กำหนดมาตรการเพื่อรักษาพื้นที่ดินสมบูรณ์ในเขตชลประทานที่มีอยู่ไว้เพื่อการเกษตรกรรมของประเทศในอนาคต

2. ดำเนินการอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ ทั้งป่าบกและป่าชายเลน ซึ่งมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการกำหนดมาตรการป้องกันป่าไม้ของชาติที่ยังคงมีอยู่ประมาณร้อยละ 27.8 ของพื้นที่ประเทศไม่ให้มีการบุกรุกทำลายอีกต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้ยืนต้นในเชิงเศรษฐกิจในพื้นที่ของตนเองเพิ่มมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการใช้ของประเทศและเพิ่มพื้นที่ไม้ยืนต้นเพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศให้ดีขึ้นโดยมีมาตรการดังนี้คือ

- สร้างทางหรือเครื่องหมายที่เหมาะสมรอบบริเวณที่เป็นป่าไม้ทุกป่าในเนื้อที่ป่า 27.8 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเพื่อใช้เป็นเครื่องหมายแสดงให้ประชาชนทั่วไปได้สังเกตและได้ทราบว่าเป็นแนวป่าที่ รัฐบาลจะรักษาไว้ และดำเนินมาตรการเด็ดขาดกับผู้บุกรุกทำลายป่า

- สนับสนุนองค์กรท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ของชาติ และทำการปลูกสร้างสวนป่าชุมชนให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป

- สนับสนุนเป็นพิเศษให้แก่เกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินที่เป็นดินทรายจัด ดินเปรี้ยว ดินเค็มพื้นที่ลาดเท ปลูกไม้ยืนต้นทั้งไม้ผล ไม้โตเร็วและไม้เศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อช่วยเพิ่มต้นไม้เศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดแหล่งรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกรด้วย

- ให้ส่วนราชการระดับจังหวัดมีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่าอย่างเต็มที่ สวกรมป่าไม้จะดำเนินงานด้านอนุรักษ์ และการส่งเสริมการปลูกป่าและไม้เศรษฐกิจเท่านั้น

3. พัฒนาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งซึ่งจะรวมถึงการใช้ป่าชายเลนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบ โดยมีมาตรการดังนี้คือ

- อนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้เป็นที่ก่อกำเนิดของลูกปลา ลูกกุ้ง ลูกหอย เพื่อประโยชน์ของการประมงและส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติม

- อนุรักษ์แหล่งปะการังในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน โดยเฉพาะวนอุทยานทางทะเล

- จัดทำระบบชลประทานน้ำเค็มในพื้นที่หลังป่าชายเลน โดยแยกบริเวณการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

กับนาข้าวไม่ให้เกิดผลกระทบซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนอีกด้วยอันจะทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเลดีขึ้น

- พัฒนาแหล่งประมงธรรมชาติ ได้แก่หนอง บึง ที่เสื่อมโทรมโดยการขุดลอกและบูรณะให้เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ

- ทำการควบคุมจำนวนเรือประมงและอุปกรณ์การประมงให้เหมาะสมกับทรัพยากรทะเลที่มีอยู่ หรือเพื่อเป็นการฟื้นฟูทรัพยากรทะเลที่เสื่อมโทรมให้คืนสภาพ

4. พัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้มาตรการดังนี้คือ

- จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้น ทั้งโดยการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำในแหล่งที่สามารถกระทำได้อีกค่าทางเศรษฐกิจและทำลายสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนน้อย อีกทั้งให้ความสำคัญการก่อสร้างชลประทานขนาดเล็กและน้ำใต้ดินด้วย

- ทำการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ อาทิ แม่น้ำ ลำคลอง ให้สามารถใช้กักเก็บน้ำเพื่อการเกษตรกรรมได้มากขึ้น โดยการสร้างฝายหรือคันกันน้ำเป็นระยะ ๆ เพื่อทำการกักเก็บน้ำไว้ให้มากที่สุดและนานที่สุดบนพื้นดิน

- ปรับปรุงระบบการจัดสรรน้ำชลประทาน ให้เหมาะสมกับการเกษตรกรรมแต่ละประเภท โดยคำนึงถึงการใช้น้ำที่มีปริมาณจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิเช่น การชลประทานเพื่อการทำนา การชลประทานเพื่อปลูกพืชไร่ และการชลประทานเพื่อปลูกไม้ผล เป็นต้น

- เพิ่มบทบาทขององค์กรของเกษตรกรในท้องถิ่น ให้มีความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาคันคูคลองส่งน้ำ ในระดับไร่นามากยิ่งขึ้น อาทิ การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในแต่ละพื้นที่ในเขตชลประทาน

5. ลดมลพิษทางน้ำ เพิ่มคุณภาพของน้ำในแม่น้ำลำคลองทั่วทุกภาคของประเทศ โดยจะเน้นการควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก เช่น เจ้าพระยา แมกกลอง ท่าจีน และบางปะกง เพื่อควบคุมระบบนิเวศวิทยาของอ่าวไทยเป็นการด่วน โดยมีมาตรการดังนี้คือ

- ควบคุมและแก้ไขความสกปรกของชายหาดและน้ำทะเล ซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวเช่น พัทยา ชลบุรี ภูเก็ต เกาะสมุย ฯลฯ

- เพิ่มขีดความสามารถในการบำบัดน้ำเสียในโรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม โรงพยาบาล คอนโดมิเนียม ฯลฯ อย่างมีประสิทธิภาพ

- ควบคุมคุณภาพน้ำดื่มและน้ำใช้ให้ได้มาตรฐานทั่วราชอาณาจักร

6. ควบคุมคุณภาพอากาศและมลพิษ โดยเฉพาะในเมืองที่มีการจราจรคับคั่งและนิคมอุตสาหกรรม โดยมีมาตรการดังนี้คือ

- ลดปริมาณการเผาไหม้ของสารตะกั่วในน้ำมันเบนซิน

- ลดปริมาณคาร์บอนมอนอกไซด์จากการเผาไหม้ในยานพาหนะ

- กำหนดค่าสูงสุดของไฮโดรคาร์บอน และก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง

7. ส่งเสริมให้ราชการและหน่วยปกครองท้องถิ่นได้มีแผนการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลในทุกจังหวัดที่รับผิดชอบ เพื่อให้มีเขตปลอดขยะทั่วประเทศ

8. ให้มีการทำลายกากของเสียและสารพิษให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

พรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยไม่ได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเอาไว้โดยตรง แต่กล่าวไว้ในนโยบายด้านเกษตรกรรม นโยบายด้านอุตสาหกรรม และนโยบายด้านสังคมดังต่อไปนี้

นโยบายด้านเกษตรกรรม แก้ไขปัญหาความยากจนโดยดำเนินการให้เกษตรกร มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ด้วยวิธีการปฏิรูปและจัดรูปที่ดินช่วยจัดสร้างแหล่งน้ำ ด้วยการขุดลอกหรือบูรณะแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง บึง เป็นต้น

นโยบายด้านอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน อุตสาหกรรมส่งออกและอุตสาหกรรมที่เน้นหนักในการใช้แรงงานในประเทศ โดยดำเนินการจัดระบบการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีความต่อเนื่องให้ตรงและสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติที่เรามีอยู่

นโยบายด้านสังคม ปรับปรุงผังเมือง พัฒนาเมืองหลวง การพัฒนาชนบทให้วางแผนผังและโครงการใช้ที่ดินบริเวณต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับระบบใช้สอยและการจัดสาธารณูปโภคและการอนามัย ปรับปรุงผังเมือง ทั้งเมืองหลวง เมืองหลัก เมืองรองและเมืองต่าง ๆ ซึ่งเติบโตขึ้นรวดเร็ว โดยขาดการควบคุมให้เป็นไปตามวิชาการผังเมือง และการพัฒนาอย่างเคร่งครัด กระจายความเจริญจากกรุงเทพมหานคร เช่น โรงงานอุตสาหกรรม หน่วยราชการออกสู่ภูมิภาค เพื่อระบายพลเมือง ป้องกันการหลังไหลของชาวชนบท เข้าสู่แหล่งงานในกรุงเทพแก้ไขปัญหาการจราจร สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ความขาดแคลนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและจะรณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือกับรัฐพัฒนาด้านต่าง ๆ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 99 ตอนที่ 117)

พรรคประชากรไทย

นโยบายด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อม

พรรคประชากรไทยจะเร่งฟื้นฟูปรับปรุงป้องกันสภาพสิ่งแวดล้อม และแก้ไขมลภาวะเป็นพิษทั้งในเมืองและชนบท โดยจะสนับสนุนในด้านงบประมาณ และจะรณรงค์ให้ประชากรมีความรัก ความหวงแหนเห็นความสำคัญของสภาพสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ตลอดทั้งให้ตระหนักถึงภัยอันตรายอันเกิดจากการทำลายธรรมชาติและมลภาวะเป็นพิษ

พรรคกิจสังคม

พรรคกิจสังคมไม่ได้กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

พรรคเอกภาพ

พรรคเอกภาพไม่มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง แต่ได้กล่าวรวมไว้ในนโยบายเศรษฐกิจ และนโยบายด้านสังคมดังนี้

นโยบายด้านเศรษฐกิจ พรรคมีเป้าหมายเพื่อรักษาและคุ้มครองทรัพยากร และพลังงานของประเทศให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติให้ยาวนานที่สุด โดยมีวิธีดำเนินการคือ

1. ดำเนินการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหน่วยงานในการกำหนดความสัมพันธ์ทางนโยบายด้านที่ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ และทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ให้สอดคล้องเป็นแนวเดียวกัน เพื่อให้มีการคุ้มครอง รักษาและพัฒนาการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีระบบ
2. ดำเนินการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองป่า ภูเขา ต้นน้ำลำธาร ตลอดจนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน กำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างเฉียบขาด
3. ดำเนินการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้ประชาชน และหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น
4. ส่งเสริมโครงการป่าชุมชน โดยสนับสนุนให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นและประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ
5. จะดำเนินการป้องกันการทำลาย และการเข้าครอบครองแหล่งธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

นโยบายด้านสังคม พรรคมีเป้าหมายเพื่อกำจัดมลภาวะจากอุตสาหกรรม การขนส่ง และพาณิชย์กรรมให้หมดไป ซึ่งมีวิธีดำเนินการคือ

1. กำหนดมาตรการทางกฎหมายให้โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จัดการควบคุมทำลายน้ำเสียโครก และสารที่เป็นพิษอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆหากมีการฝ่าฝืนจะดำเนินการลงโทษอย่างเฉียบขาด
2. แก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิดสภาพภาวะเป็นพิษ
3. แก้ไขกฎหมายผังเมือง และส่งเสริมการจัดทำผังเมืองอย่างทั่วถึงและจริงจัง เพื่อประโยชน์ของการใช้ที่ดินและการปกป้องและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมลภาวะเป็นพิษและวิธีการป้องกันและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

พรรคพลังธรรม

พรรคพลังธรรมจะไม่ได้กล่าวถึงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้แต่ประการใด

ทั้งสิ้น

พรรคความหวังใหม่

พรรคความหวังใหม่ไม่มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมโดยตรงแต่กล่าวไว้ในนโยบายด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

นโยบายด้านเศรษฐกิจ

เน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยให้ประชาชนในทุก ระดับและทุกส่วนของประเทศได้รับผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นอย่างทั่วหน้า และ หลีกเลียง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอันจะเป็นผลต่อการสูญเสียทรัพยากรของประเทศ โดยขาดประสิทธิภาพ และเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศ อันกระทบต่อการดำรง ชีวิตของประชาชนและการพัฒนาประเทศในระยะยาว

นโยบายด้านเกษตรกรรม

ส่งเสริมให้มีการใช้ที่ดินที่ครอบครองโดยเกษตรกรด้วยตนเอง จัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการ เกษตรแก่เกษตรกรจัดระบบชลประทานให้สามารถจัดหาน้ำเพื่อการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดปี

นโยบายด้านสาธารณสุข

ควบคุมการโฆษณาหรือการให้ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมและไม่ถูกต้องอันจะนำไปสู่การบริโภคที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม เช่น การห้ามสูบบุหรี่ ควบคุมการโฆษณาสุรา การโฆษณา ยา หรือสินค้าอื่น ๆ ที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จัดระบบการควบคุมสภาพอาหาร ยา และ เครื่องสำอาง ทั้งด้านองค์ประกอบของสินค้า การโฆษณา รวมทั้งการควบคุมสารเป็นพิษ ที่อาจปนเปื้อน เป็นอันตรายต่อสุขภาพ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 197 ตอนที่ 216)

พรรคเสรีธรรม

นโยบายด้านการพลังงานและสิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ และวิจัยเพื่อแสวงหาพลังงานธรรมชาติ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งพลังงานจากแสงอาทิตย์ รวมทั้งมีการส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัดและมี ประสิทธิภาพทุกด้าน
2. เร่งรัดและวางมาตรการเพื่อลดปัญหามลพิษที่เกิดจากกิจการอุตสาหกรรม การผลิตและการใช้ พลังงานเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนรวมทั้งกิจการอื่น ๆ
3. เร่งรัดให้มีการพัฒนาพลังงานและแหล่งน้ำในภูมิภาคและชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผันน้ำ จากแม่น้ำสายสำคัญ ๆ มาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ประชาชน
4. พัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรอาสาสมัคร และประชาชนในพื้นที่ ให้สามารถดำเนินการร่วมกันในการกำจัดป้องกันและรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มี ประสิทธิภาพมากที่สุด

5. จัดตั้งระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเร่งรัดการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก่สถานประกอบการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป
6. เพิ่มมาตรการการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและการตัดไม้ทำลายป่าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมโดยการเร่งรัดการปลูกป่าในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกทำลายรวมทั้งส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของตนเอง
7. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและควมหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลรวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครอง คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษ ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวางผังเมือง และการบังคับใช้เพื่อการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และเมืองใหญ่อื่น ๆ เช่น เชียงใหม่ สงขลา นครศรีธรรมราช ขอนแก่น อุบลราชธานี และนครราชสีมา เป็นต้น

พรรคไท

พรรคไทนี้ จะไม่ได้กล่าวถึงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลัก แต่ได้กล่าวสอดแทรกไว้ในนโยบายด้านต่างประเทศ นโยบายด้านความมั่นคง นโยบายด้านกฎหมาย และนโยบายพัฒนาชุมชน ดังต่อไปนี้

นโยบายต่างประเทศ เสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล

นโยบายด้านความมั่นคง ส่งเสริมและสนับสนุนให้กองทัพได้รักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นโยบายด้านกฎหมาย กำหนดมาตรฐานให้มีการบังคับใช้กฎหมายและข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม

นโยบายการพัฒนาชุมชน สนับสนุนเพิ่มบทบาทของชุมชน องค์กรชุมชนในการฟื้นฟูบูรณะและพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพสมดุลต่อระบบนิเวศ ทั้งเน้นวางรากฐานการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พรรคไทยประชาธิปไตย

พรรคไทยประชาธิปไตย ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน แต่ได้กล่าวแทรกไว้ไม่มากนักในนโยบายด้านการเกษตรและนโยบายด้านกฎหมายคือ

นโยบายด้านการเกษตร เร่งการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการอนุรักษ์และปลูกป่าทดแทน ตลอดจนการอนุรักษ์สัตว์ป่า สัตว์น้ำให้สอดคล้องกับนิเวศวิทยา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และทั่วถึง

นโยบายด้านกฎหมาย ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป้องกันหรือขจัด การทำลายสภาวะแวดล้อมเป็นพิษต่าง ๆ โดยเด็ดขาด

พรรคชาติประชาธิปไตย

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการรักษาทรัพยากรที่เป็นสาธารณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ที่ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรน้ำและทรัพยากร ธรรมชาติอื่น ๆ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายและการร่วมมือกับประชาชน
3. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการของรัฐหรือเอกชนที่กระทบ ต่อสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลภาวะโดยการกระทำประชามติหรือประชาพิจารณ์ ตามความ เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงข้อมูลที่สำคัญ เพื่อความโปร่งใสเท่าที่ไม่ขัด ต่อกฎหมายและบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
4. ดำเนินการป้องกันการบุกรุกที่สาธารณะ ซึ่งมีผู้มีส่วนทางการเงินมากกว่านื้อขายหลังที่ก่อ ปัญหาไม่จบสิ้น หรือการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ เพื่อขอค่าชดเชยจากรัฐโดยมิชอบ การตัดสินใจ เพื่อให้เอกสารสิทธิหรือค่าชดเชยควรกระทำประชามติหรือประชาพิจารณ์ หรือการมีส่วนร่วม ท้องถิ่นและเป็นไปอย่างถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

พรรคราษฎร

พรรคราษฎร ได้กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในนโยบายด้านเศรษฐกิจ และนโยบายด้าน อุตสาหกรรมไว้ดังนี้ **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** จัดให้มีมาตรการพิเศษช่วยเหลือเกษตรกรในการแก้ไข ปัญหาหนี้สิน การสูญเสียกรรมสิทธิ์ที่ทำกินและการผลิต หยุดหยั่งการทำลายป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ โดยเด็ดขาด และเพิ่มโทษผู้กระทำผิดกฎหมายในเรื่องนี้สดานหนัก พร้อมกับดำเนินการฟื้นฟูอนุรักษ์สภาพ ป่า ดินน้ำลำธาร ปรับปรุงระบบการชลประทานเพื่อการเกษตรจัดสร้างแหล่งเก็บกักน้ำ เพื่อการเกษตรที่ถูก หลักการอนุรักษ์ธรรมชาติทั่วทุกท้องถิ่น และกำหนดแผนการใช้ป่าไม้ ที่ดิน และแหล่งน้ำของชาติให้มี ประสิทธิภาพ เกื้อหนุนให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินอย่างอุดมสมบูรณ์ ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และ การบริการให้ทั่วถึงให้มีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 104 ตอนที่ 178)

นโยบายด้านอุตสาหกรรม ควบคุมมลพิษที่เกิดจากอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

พรรครวมสยาม

พรรครวมสยามได้กล่าวถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมแทรกไว้ในนโยบายด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

นโยบายด้านการเกษตร จัดให้มีการเกษตรที่สนับสนุนการปลอดภัยพืช ให้มีฝนตกตามฤดูกาลและการฝึกอบรมเกษตรกรให้รู้จักนำศักยภาพทั้งหมดของภูมิธรรมชาติมาใช้ในการเกษตรอย่างมีผลต่อเนื่อง

นโยบายด้านอุตสาหกรรม ทำให้ชาติปลอดภัยจากมลพิษ ด้วยการสร้างอุตสาหกรรมพลังและขนส่งที่ปลอดภัย

พรรคประชาชน

นโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริม สนับสนุน และจัดหามาตรการให้อุตสาหกรรมที่รัฐสนับสนุนมีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ทั้งในระยะสั้น และระยะยาวด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลที่ดี
2. มีวิธีการป้องกันในเรื่องของการบำบัดน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนในโรงงานต่าง ๆ ตามความเหมาะสมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง
3. ส่งเสริม สนับสนุน และจัดหามาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ดิน ไม้ ป่า ดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่าและอื่น ๆ ที่มีความสำคัญของมนุษย์ โดยจัดทำเป็นตัวอย่างและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาชนกับการสร้างเสริม การป้องกัน การบำรุงรักษา สิ่งแวดล้อม รวมทั้งชี้ให้เห็นโทษภัยอันเกิดจากการสูญเสียสิ่งแวดล้อม
4. ส่งเสริม สนับสนุน และจัดหามาตรการในการศึกษา วิจัย และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาสร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในทางที่ถูกต้อง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยต้องมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องนั้น ๆ แก่ประชาชนด้วย

พรรคไทยรักไทย

นโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ทั้งในทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ของความหลากหลายทางชีวภาพ ให้บังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทย และชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมและสมดุล
2. ดูแลให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์อย่างเป็นธรรม โดยยึดหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน
3. ยึดมั่นในหลักการของการแก้ไขปัญหามลพิษต่าง ๆ ที่กำหนดให้ผู้ใดก่อความเสียหายเป็นผู้รับผิดชอบ โดยบังคับใช้กฎหมายต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการป้องกันมิให้เกิดมลพิษ

อย่างจริงจัง รวมทั้งสนับสนุนบทบาทของชุมชนและองค์การพัฒนาเอกชน ให้มีส่วนร่วมกับรัฐในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษร่วมกัน

4. เร่งรัดการวางระบบควบคุมที่เหมาะสมต่อสารพิษและวัตถุอันตราย และการป้องกันมิให้สารพิษและวัตถุอันตราย ก่อความเดือดร้อนแก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวด
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและปราศจากมลภาวะให้มีบทบาทต่อการดำรงชีวิตให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อลดการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำเป็น ควบคู่กับการส่งเสริมการประหยัดพลังงานในทุกรูปแบบ เพื่อการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าที่สุด
6. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกในด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน และยึดหลักการตอบแทนซึ่งกันและกัน
7. เฝ้าระวังและตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ให้อยู่ในระดับมาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งกำหนดมาตรการต่าง ๆ เร่งรัดให้มีการกำจัดของเสีย ขยะติดเชื้อและบำบัดน้ำเสียของสถานพยาบาล และสาธารณสุขอย่างจริงจัง ตลอดจนจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการบริโภคให้แก่ประชาชนในชนบทอย่างทั่วถึง
8. การพัฒนาการเกษตรใด ๆ จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต่าง ๆ ต่อการพัฒนาการเกษตรนั้น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและชุมชนต่าง ๆ ด้วย

พรศก้าวหน้า

นโยบายการพัฒนาพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ

1. เป้าหมาย

เพื่อรักษาและคุ้มครองพลังงานของชาติให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาตินานที่สุด
2. วิธีดำเนินการ
 - 2.1 จะดำเนินการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองป่า ภูเขา และต้นน้ำลำธาร และจะกำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างเฉียบขาด
 - 2.2 จะดำเนินการประกาศห้ามมิให้ประชาชนเข้าครอบครองใช้ประโยชน์หรือทำลายพื้นที่บางแห่งที่เป็นการบำรุงรักษาป่าไม้และธรรมชาติ
 - 2.3 จะดำเนินการ "โครงการปลูกป่าทดแทน" โดยการชักชวนให้ประชาชน องค์การของเอกชน ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 2.4 จะส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้าหาพลังงานจากแหล่งธรรมชาติทดแทนน้ำมัน ที่ลั้งซื้อจากต่างประเทศ เช่น พลังงานลม พลังงานจากถ่าน ไม้ และผลผลิตการเกษตรอื่น ๆ

- 2.5 จะดำเนินการเร่งรัดสำรวจแร่ธาตุและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อขุดค้นขึ้นมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะชักชวนให้ประชาชน องค์กรของเอกชนเป็นผู้ดำเนินการสำรวจแทนรัฐ

พรรคสันติภาพ

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ป่าและสัตว์น้ำ และการปลูกป่าทดแทน โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง
2. ฝึกฝน อบรม ประชาชนทุกหมู่เหล่าให้เข้าใจ ชำบชึ้งและปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
3. ส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและของโลก

พรรคศรัทธาประชาชน

นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พรรคมุ่งมั่นที่จะฟื้นฟู อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ทั้งหมด ให้สอดคล้องกันและเร่งรัดการออกกฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนเพื่อให้คนและป่าสามารถอยู่ร่วมอย่างเกื้อกูลกัน
2. เร่งป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและการตัดไม้ทำลายป่า อนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร ป่าชายเลน และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม
3. ปรับปรุงหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
4. ให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักอนุรักษ์และความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. จัดทำแผนแม่บทการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ครบทุกจังหวัด
6. ลดปริมาณมลพิษ และการแพร่กระจายในสภาพแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย โดยเสริมสร้างกลไกทางกฎหมายและสมรรถนะขององค์กร รวมทั้งยึดหลักผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย
7. ร่วมมือกับต่างประเทศในการดูแลและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกภูมิภาคและของประเทศ
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน องค์กรเอกชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

พรรคแรงงานไทย

พรรคแรงงานไทยจะกล่าวถึงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดแทรกไว้ในนโยบายด้านเศรษฐกิจ 1 ข้อ คือ

นโยบายด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมระบบการใช้ทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พรรคพลังประชาชน

นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

พรรคพลังประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมิให้เกิดมลพิษอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตลอดจนการพิทักษ์รักษาและป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรของชาติ รวมทั้งการแก้ไขเมื่อเกิดสภาพเช่นว่านั้นขึ้น ดังนั้นพรรคพลังประชาชนจึงกำหนดนโยบายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรไว้ดังนี้

1. ปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ว่าด้วยการบริหาร การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรให้เหมาะสม มีผลต่อการเอื้ออำนวยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมและป้องกันมลภาวะอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอันตรายอันเกิดจากมลพิษ วิธีการป้องกันรักษาแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสร้างค่านิยมที่ดีเพื่อการร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติ
4. ปรับปรุงการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันมีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในทุกระดับทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
5. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีผลควบคุมอย่างแท้จริง ในกรณีที่มีปัญหาการปล่อยของเสียจากโรงงาน การทำให้เกิดน้ำเน่า อากาศเสีย เสียงรบกวนการแพร่ควัน ก๊าซ หรือสารชนิดต่าง ๆ จากโรงงาน ตลอดจนการควบคุมคุณภาพของสินค้าที่ผลิตเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคของประชาชน
6. ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ มีประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคอย่างแท้จริง
7. ปรับปรุงการบริหารทรัพยากรธรรมชาติเกี่ยวกับป่าไม้ ที่ดิน แร่ธาตุ และพลังงานมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นเพื่อประโยชน์แห่งอนาคต
8. ปรับปรุงเกี่ยวกับผังเมืองให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพในแต่ละท้องถิ่นและเอื้ออำนวยต่อการรักษาคุณภาพแวดล้อม

9. สนับสนุนการกวดขันอาคาร ร้านค้า ภัตตาคาร ร้านอาหาร ตลาด ห้องสรรพสินค้าและการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ให้เกิดความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ
10. ป้องกันการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร และเร่งการปลูกป่าทดแทนป่าไม้ที่ถูกทำลายไปแล้ว ควบคุมกิจการทำป่าไม้ให้เป็นไปอย่างมีระบบโดยป้องกันการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร

พรรคเกษตรเสรี

นโยบายอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการคุ้มครองผู้บริโภค

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่ผ่านมา เน้นการเพิ่มความเจริญเติบโตของผลผลิตและรายได้ ประชาชาติหรือผลกำไรส่วนบุคคลมากเกินไปจนไม่คำนึงถึงต้นทุนทางสังคมที่สูญเสียไป เป็นการให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสุรุ่ยสุร่ายผิดวิสัยของผู้เห็นการณ์ไกลและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมที่พึงกระทำ ซ้ำยังปล่อยให้เกิดมลพิษมากมายอย่างโจ่งแจ้ง ไม่มีใครนำพาที่จะขจัดหรือระงับยับยั้งเลย ซึ่งถ้าปล่อยไปเช่นนี้เรื่อย ๆ ก็จะมีผลเสียหายต่อชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชนมาก พรรคเกษตรเสรี เห็นว่าเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งรัฐบาลต้องให้ความสนใจทั้งในเรื่องการให้งบประมาณและการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการนี้อย่างเอาจริงเอาจัง

พรรคเราจะควบคุมกฎเกณฑ์การกำจัดน้ำเสียหรือกากวัสดุต่าง ๆ หรือวันพิชรวมทั้งกลิ่นเหม็นอย่างเข้มงวดกวดขันและเด็ดขาด งานสำคัญอีกประการหนึ่งในด้านนี้คือ การแก้ปัญหาน้ำเสียแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำสายอื่น ๆ โดยด่วน การคุ้มครองผู้บริโภคจะเน้นที่การควบคุมตรวจตราอาหาร ยา เครื่องดื่มและสินค้าอื่น ๆ อย่างเคร่งครัด รัดกุม และสม่ำเสมอ

พรรคชาติประชาไทย

นโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดแผนการใช้และพิทักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอนและถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของชาติและของโลก
2. ให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของระบบนิเวศน์รวมทั้งทรัพยากรของชาติแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
3. เร่งรัดและป้องกัน แก้ไขปัญหามลภาวะและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. พัฒนาความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติให้คืนสู่สภาพเดิมและอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงไว้

5. พัฒนาการใช้พลังงานจากธรรมชาติและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อภาวะแวดล้อม และมุ่งพึ่งตนเองในด้านพลังงานหลักของชาติเป็นสำคัญ
6. ควบคุมมลภาวะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด เพื่อรักษาภาวะสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพปกติตามมาตรฐานสากล ด้วยมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

พรรคพลังมหาชน

นโยบายด้านการพัฒนาพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ

1. เป้าหมาย
เพื่อรักษาและคุ้มครองพลังงานของชาติ ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมากที่สุด
2. วิธีดำเนินการ
 - 2.1 จะดำเนินการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองป่า ภูเขา และต้นน้ำลำธาร และจะกำหนดมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนอย่างเฉียบขาด
 - 2.2 จะดำเนินการประกาศห้ามมิให้ประชาชนเข้าครอบครองใช้ประโยชน์หรือทำลายพื้นที่บางแห่งที่เป็นการบำรุงรักษาป่าไม้และธรรมชาติ
 - 2.3 จะดำเนินการ "โครงการปลูกป่าทดแทน" โดยการชักชวนให้ประชาชนองค์การของเอกชนร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 2.4 จะส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้าหาพลังงานจากแหล่งธรรมชาติทดแทนน้ำมัน ที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ เช่น พลังงานลม พลังจากถ่าน ไม้ และผลผลิตการเกษตรอื่น ๆ
 - 2.5 จะดำเนินการเร่งรัดสำรวจแร่ธาตุและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อขุดค้นขึ้นมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะชักชวนให้ประชาชน องค์การของเอกชนเป็นผู้ดำเนินการสำรวจแทนรัฐ

นโยบายขจัดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

1. เป้าหมาย
เพื่อกำจัดมลภาวะจากอุตสาหกรรมขนส่งและพาณิชยกรรมให้หมดไป
2. วิธีดำเนินการ
 - 2.1 กำหนดมาตรการทางกฎหมายให้โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จัดการควบคุมทำลายน้ำโสโครก และสารที่เป็นพิษอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ หากมีการฝ่าฝืน จะดำเนินการลงโทษอย่างเฉียบขาด
 - 2.2 แก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิดสภาพภาวะเป็นพิษ

- 2.3 แก้ไขกฎหมายผังเมืองและส่งเสริมการจัดทำผังเมืองอย่างทั่วถึงและอย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ของการใช้ที่ดินและการป้องกันและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 2.4 สนับสนุนให้สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมลภาวะเป็นพิษ และวิธีการป้องกันและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางปฏิบัติ

พรรคอำนาจประชาชน

ได้กล่าวนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมแทรกไว้ในด้านสังคม กล่าวคือ

- กำจัดขยะและมลพิษอย่างจริงจังไม่ปล่อยให้เน่าเหม็นทั่วบ้านเมืองอย่างปัจจุบัน

พรรคเสรีไทย

ได้กำหนดนโยบาย ด้านอุตสาหกรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

1. จะส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และจัดหามาตรการให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมทุกประเภท ที่มีประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลิตผลทางการเกษตรอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมอื่น ๆ เพื่อการส่งออกรวมทั้งการจัดเขตอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน และสามารถดำเนินงานได้อย่างจริงจัง
2. จะส่งเสริม สนับสนุนและจัดหามาตรการให้อุตสาหกรรมที่รัฐสนับสนุนมีคุณภาพได้ มาตรฐานโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ทั้งระยะสั้น และระยะยาวด้วยวิธีการศึกษาข้อมูลที่ดี มีวิธีป้องกันในเรื่องของการบำบัดน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของประชาชนในโรงงานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริง
3. จะส่งเสริม สนับสนุนและจัดหามาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ดันไม้ ป่า ดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า และอื่น ๆ ที่มีความสำคัญของมนุษย์ โดยจัดทำเป็นตัวอย่างและให้ความรู้เกี่ยวกับประชาชนกับการสร้างเสริม การป้องกัน การบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งชี้ให้เห็นโทษภัยอันเกิดจากการสูญเสียสิ่งแวดล้อม
4. จะส่งเสริม สนับสนุนและจัดหามาตรการในการศึกษา วิจัย และนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาสร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในทางที่ถูกต้อง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยต้องมีการเผยแพร่ความรู้เรื่องนั้น ๆ แก่ประชาชนด้วย

พรรคกสิกรไทย

ได้กำหนดนโยบายไว้ในข้อ 11 นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

1. พรรคมีนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้มีความเพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก

2. ส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในด้านการวิจัยและการพัฒนา โดยให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการบริหาร การจัดการ และกระบวนการผลิตของวิสาหกิจเพื่อสร้างขีดความสามารถในการผลิตเพื่อการส่งออก และการบริโภคภายในประเทศทั้งในด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม

พรรคไทยธรรมาธิปไตย

ไม่ได้กำหนดไว้

พรรคสังคมนิยม

ได้กำหนดนโยบายไว้ในข้อ 9 ว่า ด้วยนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดแผนการใช้ทรัพยากรและพิทักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติทั้งปัจจุบัน และอนาคตให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาติและของโลก
2. พื้นฟูระบบนิเวศน์และทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้คืนสู่สภาพเดิม และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้คงไว้
3. มีนโยบายพิเศษเพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
4. ให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของระบบนิเวศน์ และทรัพยากรของชาติแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง
5. จัดตั้งสถาบันค้นคว้าสิ่งแวดล้อมขึ้นในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางค้นคว้าศึกษา และประสานงานด้านสิ่งแวดล้อมกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก
6. ยกระดับด้านเทคโนโลยีให้ทันสมัยพึ่งตนเองได้โดยไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคและโรงงานจะต้องรับผิดชอบต่อในการกำจัดมลภาวะที่เกิดความเสียหายกับประชาชน และสังคม
7. พัฒนาการใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อมและมุ่งพึ่งตนเองในด้านพลังงานหลักของชาติ
8. ให้ประชาชนช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยจัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของประชาชนในเขตป่าสงวนต้องแก้ไขอย่างมีการจำแนก เร่งดำเนินการรับรองสิทธิทำกิน และที่อยู่อาศัยเพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันในการดำรงชีพ

และนโยบายด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมว่าด้วยการส่งเสริมการค้าสินค้าและพัฒนาเกษตรกรรมแบบผสมผสานและแบบปลอดสารพิษ ประสานกับการศึกษาค้นคว้าด้านเทคโนโลยีชีวภาพขยายตลาดสินค้าเกษตรแบบปลอดสารพิษให้กว้างขึ้น ตลอดจนนโยบายด้านการศึกษาและด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีข้อ 16 , 17 , 18

16. มุ่งค้นคว้าเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมและการแปรเปลี่ยนมาใช้ใหม่ (รีไซเคิล) รวมทั้งเทคโนโลยีชาวบ้านที่มีขนาดเล็กและเหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนา

17. จัดตั้งสถาบันเพื่อศึกษาค้นคว้าด้านพลังงานที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานคลื่น พลังงานชีวมวล และพลังงานความร้อนใต้ดิน

18. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเทคโนโลยีของคนไทยรวมทั้งส่งเสริมการผลิต โดยเฉพาะการผลิตขนาดกลางและเล็กที่มีครอบครัวและชุมชนเป็นพื้นฐานของการผลิต

พรรคเสรีประชาธิปไตย

กำหนดนโยบายไว้ในข้อ 6 ว่าด้วยนโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และนโยบายด้านการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมข้อ 10

นโยบายด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดแผนการใช้ และพิทักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน และถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของชาติ และของโลก

2. ให้การศึกษา และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญ และคุณค่าของระบบนิเวศน์รวมทั้งทรัพยากรของชาติแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

3. เฝ้าระวัง และป้องกัน แก้ปัญหามลภาวะ และสิ่งแวดล้อมเป็นพิษทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4. ฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศน์ และทรัพยากรธรรมชาติให้คืนสู่สภาพเดิมและอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงไว้

5. พัฒนาการใช้พลังงานจากธรรมชาติ และทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อภาวะแวดล้อม และมุ่งพึ่งตนเองในด้านพลังงานหลักของชาติเป็นสำคัญ

นโยบายด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม

ควบคุมมลภาวะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวดเพื่อรักษาภาวะสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพปกติตามมาตรฐานสากล ด้วยมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

พรรคสังคมไทย

ได้กำหนดนโยบายไว้ดังต่อไปนี้

นโยบายด้านอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมที่ผ่านมาเน้นการเพิ่มความเจริญเติบโตของผลผลิตและรายได้

ประชาชาติหรือผลกำไรส่วนบุคคลมากเกินไปจนไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนทางสังคมที่สูญเสียไปเป็น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสุรุ่ยสุร่ายผิดวิสัยของผู้เห็นการณ์ไกลและเห็นประโยชน์ส่วนรวมจะพึงทำซ้ำ ยิ่งปล่อยให้เกิดมลพิษมากมายอย่างโจ่งแจ้งไม่มีใครนำพาที่จะขจัดหรือระงับยับยั้งเลยซึ่งถ้าปล่อยให้ เรื่อย ๆ ก็จะมีผลเสียหายต่อชีวิตและสุขภาพอนามัยของประชาชนมาก พรรคเราเห็นว่าเรื่องการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมและการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งรัฐบาลต้องให้ความสนใจทั้งในเรื่องการให้ งบประมาณและการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการนี้อย่างเอาจริงเอาจัง

พรรคเราจะควบคุมกฎเกณฑ์การกำจัดน้ำเสียหรือกากวัสดุต่าง ๆ หรือควันทoxicรวมทั้งกลิ่นเหม็น อย่างเข้มงวดกวดขันและเด็ดขาด งานสำคัญอีกประการหนึ่งในด้านนี้คือ การแก่น้ำเสียในแม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำสายอื่น ๆ โดยด่วน การคุ้มครองผู้บริโภคจะเน้นที่การควบคุมตรวจตราอาหาร ยา เครื่องดื่ม และ สินค้าอื่น ๆ อย่างเคร่งครัด รัดกุมและลุ่ม้าเสมอ

นโยบายด้านสังคม

1. โครงการสร้างงานในชนบท

เพื่อแก้ไขปัญหาการว่างงาน และการทำงานไม่เต็มที่ของประชากรในภาคเกษตร นอกจากการ นำโครงการสร้างงานในฤดูแล้ง ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อลดปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล และเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในภาคเกษตรแล้วพรรคได้มุ่งเน้นการสร้างงานอย่างถาวรและต่อเนื่องเพื่อให้ ประชากรได้งานทำอย่างเต็มที่ตลอดทั้งปีโดยจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาชนบท

ก. โครงการปรับปรุงและขยายระบบชลประทาน

โครงการนี้นอกจากจะช่วยสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับประชากรในชนบทในช่วงฤดูแล้ง ได้เป็นจำนวนมากแล้ว ยังก่อให้เกิดผลในระยะยาวแก่เกษตรกรที่จะมีน้ำใช้เพื่อการผลิตทางการเกษตรได้ ตลอดทั้งปี ซึ่งมีผลให้เกษตรกรมีโอกาสใช้แรงงานมากขึ้นและมีรายได้สูงขึ้น

ลักษณะของโครงการปรับปรุงและขยายระบบชลประทานตลอดจนแหล่งน้ำเพื่อการเพาะ ปลูกนี้พรรคจะจัดทำโครงการทั่วทุกภูมิภาค โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่แห้งแล้ง กันดารและยากจนที่สุด โดยดำเนินการขุดลอกคูคลอง หนองน้ำ แม่น้ำที่ตื้นเขิน ขุดคลองระบายน้ำจากแม่น้ำ และลำคลอง สร้างเขื่อนและฝาย งานขยายคูส่งน้ำ เพิ่มขีดความสามารถในการสูบน้ำจากลำน้ำโขงและ อื่น ๆ โดยจุดเน้นของโครงการ คือ การใช้ แรงงานคนในท้องถิ่นและวิชาการที่เหมาะสม

นโยบายด้านพัฒนาอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยตามนโยบาย พรรคเราได้เน้นการพัฒนาการลงทุนจากทุนของ ชาติเป็นหลัก ส่วนการลงทุนจากต่างประเทศจะส่งเสริมเฉพาะด้านที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีระดับ

สูงใช้ความชำนาญพิเศษและใช้ทุนมากหรือในโครงการแก่การลงทุนที่มีผลต่อการสร้างงานหรือใช้วัตถุดิบภายในประเทศแต่ก็ต้องอยู่ในเงื่อนไขที่อำนวยความสะดวกแก่การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของไทยในระยะยาว พรรคสังคมไทยจะไม่ยอมเปิดทางให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในกิจการที่หวังแต่ผลประโยชน์ระยะสั้นเป็นอันขาด

พรรคสังคมไทยได้กำหนดแนวพัฒนาอุตสาหกรรมไปในทิศทางที่อำนวยความสะดวกต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติและกระจายรายได้แก่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญไม่ใช่ให้ประโยชน์เฉพาะคนกลุ่มน้อยและเป็นไปอย่างฉาบฉวยนอกจากนั้นจะดำเนินการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อมอย่างจริงจังควบคู่กันไป

สำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ก็จะวางเงื่อนไขให้มีการกระจายหุ้นเป็นบริษัทมหาชนให้มีการจ่ายค่าจ้างและจัดสวัสดิการให้แก่คนงานอย่างได้มาตรฐานสากลรวมทั้งไม่ยอมให้มีโอกาสผูกขาดเพื่อเอาเปรียบผู้บริโภคได้ ส่วนอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าซึ่งได้รับการปกป้องคุ้มครองมานานโดยที่ผู้บริโภคต้องเป็นผู้รับภาระนั้นก็จะลดการคุ้มครองลง โดยเน้นมาตรการการเพิ่มประสิทธิภาพและเปิดให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้อุตสาหกรรมในส่วนนี้เพิ่มขีดความสามารถในการประกอบการและทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ยุติธรรม

โดยหลักการแล้วพรรคเราสนับสนุนโครงการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ยเคมีและทำเรื่อน้ำลึก เนื่องจากเห็นว่า การเร่งรัดพัฒนาเกษตรกรรมให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องมีฐานะทางอุตสาหกรรมด้านปัจจัยการผลิตที่แข็งแกร่งและระบบการขนถ่ายสินค้าเพื่อการส่งออกที่สมบูรณ์ แม้นว่าในปัจจุบันการจัดหาซื้อปุ๋ยเคมีจะนำเข้าจากต่างประเทศก็ตาม นอกจากนั้นจะต้องเร่งรัดพัฒนากิจการพาณิชย์นาวีของไทยด้านท่าเรื่อน้ำลึกที่ทันสมัยเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับปริมาณการค้าระหว่างประเทศที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพราะในปัจจุบันกิจการค้าด้านนี้ไทยต้องพึ่งพาจากต่างชาติเป็นหลักและมีมูลค่าปีละหลายแสนล้านบาท

นอกจากนั้นนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมที่พรรคเราได้ให้สำคัญและจะทำการส่งเสริมอย่างจริงจังก็คืออุตสาหกรรมที่ผลิตปัจจัยการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งนี้เพราะความสำเร็จในการส่งเสริมอุตสาหกรรมส่วนนี้เป็นหลักประกันพื้นฐานที่จะเร่งให้การพัฒนาการเกษตรสำเร็จได้ในเวลาอันรวดเร็วยิ่งขึ้น

พรรคเรายังเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นควรจะวางอยู่บนรากฐานของการใช้ทรัพยากรในประเทศเป็นสำคัญก่อนทั้งแรงงานและทรัพยากรประเทศอื่นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และการพัฒนาอุตสาหกรรมของเราไม่ควรที่จะเร่งรีบ เพื่อนำประเทศไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ด้วยการอาศัยแต่การลงทุนของต่างชาติเป็นหลักเพราะจะเป็นการนำพาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาที่ขาดหลักประกันและความมั่นคงที่ศนะของพรรคเราเห็นว่าถ้าประเทศพร้อมที่จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่เราก็ควรจะพัฒนาด้วยตัวของเราเองและทรัพยากรของเราเองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของเรามากกว่า

เพื่อที่ประเทศจะสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมั่นคงด้วยลำแข้งของเราเอง พรรคเราเห็นว่าเราควรทุ่มทรัพยากรอย่างจริงจังในด้านการวิจัยค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีระดับต่าง ๆ ที่มุ่งไปที่การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การแปรรูปการเก็บรักษาและการขนส่งสินค้าและบริการต่าง ๆ อย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตามการพัฒนาของเราต้องเป็นไปในทางประหยัดการใช้ทรัพยากร มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและป้องกันสภาพแวดล้อมเพื่อให้แน่ใจว่าผลการพัฒนาจะเกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ในระยะยาวจริง ๆ ไม่ใช่ให้ประโยชน์เฉพาะประชาชนส่วนน้อยและในระยะเวลายั่งยืนเท่านั้น

พรรคไทยมั่นคง

ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและนโยบายด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

1. นโยบายด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1. กำหนดแผนการใช้และพิทักษ์ทรัพยากรที่มีคุณค่าของชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างแน่นอน และถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของชาติและของโลก
2. ให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของระบบนิเวศน์ รวมทั้งทรัพยากรของชาติแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
3. เร่งรัดและป้องกันแก้ปัญหาภาวะและสิ่งแวดล้อมเป็นพิษทั้งในปัจจุบันและอนาคต
4. พื้นฟูความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศน์และทรัพยากรธรรมชาติให้คืนสู่สภาพเดิมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมธรรมชาติให้คงไว้
5. พัฒนาการใช้พลังงานจากธรรมชาติและทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อภาวะแวดล้อมและมุ่งพึ่งตนเองในด้านพลังงานของชาติเป็นสำคัญ

2. นโยบายด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

1. ประกันการผลิตและราคาผลผลิตของเกษตรกร ชาวนาชาวไร่อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม
2. ปลดเปลื้องภาระหนี้สินของเกษตรกร ชาวนา ชาวไร่ให้ทุเลาเบาบางจนหมดสิ้นไปด้วยวิธีการและขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สนับสนุนสถาบันการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและมีบทบาทเข้มแข็งขึ้นทั้งด้านการผลิตและการจำหน่ายตลอดจนการบริหารงานองค์กร
4. ส่งเสริมให้ภาคเกษตรกรรมเจริญเติบโตทันกับความก้าวหน้าของประเทศโดยปรับอัตราภาษีเครื่องกล เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพให้สูงขึ้น
5. ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถหาวัสดุที่ใช้ในการผลิตที่สำคัญ เช่น ปุ๋ย สารเคมี และยาปราบศัตรูพืช ราคาถูกและมีคุณภาพอย่างพอเพียง

6. ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการเกษตรรายย่อยในชนบทของประชาชน เพื่อหารายได้เสริมครอบครัว และชุมชน
7. ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยะประเทศตลอดจนสนับสนุนการตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ
8. ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการส่งออกของการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนอุตสาหกรรมครัวเรือนของชุมชนในเมืองและชนบท
9. เร่งรัดการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและจำเป็นขั้นพื้นฐานตลอดจนสาธารณูปโภคให้พอเพียง สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ
10. ควบคุมมลภาวะที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพปกติตามมาตรฐานสากล ด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

พรรคชาวไทย

ไม่ได้กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน

พรรคไทยช่วยไทย

ได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมไว้หลายหัวข้อ คือ

1. นโยบายด้านการเกษตร

1. พรรคจะสนับสนุนการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ยากจน และไม่มีที่ทำกินให้เพียงพอตามเจตนารมณ์ของกฎหมายของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร
2. พรรคส่งเสริมการเกษตรกรในกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยวส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและแปรรูปพืชผลการเกษตร
3. พรรคสนับสนุนและส่งเสริมการเพิ่มขีดความสามารถให้แก่เกษตรกร โดยสนับสนุนกระบวนการถ่ายทอดความรู้วิชาการ ข้อมูลสำคัญแก่เกษตรกร
4. พรรคส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และการประมงเพื่อปรับปรุงคุณภาพเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต
5. พรรคส่งเสริมและฟื้นฟูระบบการผลิตการเกษตร เน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและมีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
6. พรรคสนับสนุนและส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น ด้วยการปลูกพืชเศรษฐกิจตามความต้องการของตลาด
7. พรรคจะดูแลแก้ไขปัญหาหาค่าผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำ และป้องกันเกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบ

2. นโยบายด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1. พรรคสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอกับความต้องการ
2. พรรคสนับสนุนและส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ
3. พรรคสนับสนุนความร่วมมือทางเทคโนโลยีกับต่างประเทศ ส่งเสริมให้บริษัทต่างชาติลงทุนด้านการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดแก่นคนไทย
4. พรรคสนับสนุนและการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมมือการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
5. พรรคมีกลไกสนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคนและใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

3. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. พรรคสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ทั้งป่าบกและป่าชายเลน
2. พรรคส่งเสริมการอนุรักษ์ ควบคุม ดูแลแหล่งน้ำ มิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. พรรคสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักอนุรักษ์
4. พรรคสนับสนุนปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชนตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
5. พรรคสนับสนุนป้องกันและปราบปรามการบุกรุกและตัดไม้ทำลายป่า

บทที่ 4

วิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทย

จากทะเบียนพรรคการเมืองที่จัดไว้กับสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง ทบวงมหาวิทยาลัย สามารถวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน

พรรคการเมือง	นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
	นโยบายหลัก	นโยบายย่อย	ไม่มีกำหนด
1. พรรคชาติพัฒนา (ชพ.)	X	-	-
2. พรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.)	X	-	-
3. พรรคชาติไทย (ชท.)	-	X	-
4. พรรคประชากรไทย (ปชท.)	X	-	-
5. พรรคกิจสังคม (กส.)	-	-	X
6. พรรคเอกภาพ (อก.)	-	X	-
7. พรรคพลังธรรม (พธ.)	-	-	X
8. พรรคความหวังใหม่ (ควม.)	-	X	-
9. พรรคเสรีธรรม (สธ.)	X	-	-
10. พรรคไท (พท.)	-	X	-
11. พรรคไทยประชาธิปไตย (ทปต.)	-	X	-
12. พรรคชาติประชาธิปไตย (ชปต.)	X	-	-
13. พรรคราษฎร (รฎ.)	-	X	-
14. พรรครวมสยาม (รส.)	-	X	-
15. พรรคประชาชน (ปช.)	X	-	-
16. พรรคไทยรักไทย (ทรท.)	X	-	-
17. พรรคก้าวหน้า (กน.)	X	-	-
18. พรรคสันติภาพ (พสภ.)	X	-	-
19. พรรคศรีทธาประชาชน (ศธ.)	X	-	-
20. พรรคแรงงานไทย (รท.)	-	X	-

พรรคการเมือง	นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
	นโยบายหลัก	นโยบายย่อย	ไม่มีกำหนด
21. พรรคพลังประชาชน (พปช.)	X	-	-
22. พรรคเกษตรเสรี (กสร.)	X	-	-
23. พรรคเกษตรมหาชน (พกม.)	-	-	X
24. พรรคชาติประชาไทย (ชปท.)	X	-	-
25. พรรคประชารัฐ (ปชร.)	-	-	X
26. พรรคพลังมหาชน (พมช.)	X	-	-
27. พรรคอำนาจประชาชน(อปช.)	-	-	-
28. พรรคเสรีไทย(สรท.)	x	-	-
29. พรรคกสิกรไทย(พกท.)	-	x	-
30. พรรคเอกราช(อ.ร.)	-	x	-
31. พรรคไทยธรรมาธิปไตย(ท.ธ.ต.)	-	-	X
32. พรรคสังคมใหม่(สคม.)	x	-	-
33. พรรคเสรีประชาธิปไตย(สรปต.)	x	-	-
34. พรรคสังคมไทย(ส.ค.ท.)	x	x	-
35. พรรคไทยมั่นคง(ท.ม.ค.)	x	-	-
36. พรรคชาวไทย(พท.)	x	-	-
37. พรรคชีวิตที่ดีกว่า(พชค.)	-	-	-
38. พรรคไทยช่วยไทย(ท.ช.ท.)	x	-	-
รวม	21	11	6

ที่มา สำนักกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ทบวงมหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่าพรรคการเมืองที่จดทะเบียนไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 38 พรรคการเมือง โดยแบ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.2524 จำนวน 15 พรรค (ในตารางที่ 1 ลำดับที่ 1-15) และพรรคที่ได้รับการจดทะเบียนการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพ.ศ.2541 จำนวน 23 พรรค (ในตารางที่ 1 ลำดับที่ 16-38) โดยแต่ละพรรคการเมืองจะให้ความสำคัญกับปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ

21 พรรคการเมืองข้างต้นนี้ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นนโยบายหลักด้านหนึ่งของพรรค เช่นเดียวกับนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดังนั้นในการศึกษาวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมครั้งนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์เฉพาะนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ 21 พรรคการเมืองดังกล่าวเท่านั้น

1. พรรคชาติพัฒนา	8. พรรคก้าวหน้า	15. พรรคเสรีไทย
2. พรรคประชาธิปัตย์	9. พรรคสันติภาพ	16. พรรคสังคมใหม่
3. พรรคประชากรไทย	10. พรรคศรีธธาประชาชน	17. พรรคไทยมั่นคง
4. พรรคเสรีธรรม	11. พรรคพลังประชาชน	18. พรรคเสรีประชาธิปไตย
5. พรรคชาติประชาธิปไตย	12. พรรคเกษตรเสรี	19. พรรคสังคมไทย
6. พรรคประชาชน	13. พรรคชาติประชาไทย	20. พรรคชาวไทย
7. พรรคไทยรักไทย	14. พรรคพลังมหาชน	21. พรรคไทยช่วยไทย

ส่วนพรรคการเมืองอีก 11 พรรค คือจะเป็นพรรคที่สอดแทรกนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายย่อยแทรกในนโยบายหลักด้านอื่น ๆ โดยไม่มีการแยกนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกมาเป็นนโยบายหลักให้เห็นชัดเจน

1. พรรคชาติไทย	5. พรรคไทยประชาธิปไตย	9. พรรคกสิกรไทย
2. พรรคเอกภาพ	6. พรรคราษฎร	10. พรรคเอกราช
3. พรรคความหวังใหม่	7. พรรครามสยาม	11. พรรคสังคมไทย
4. พรรคไท	8. พรรคแรงงานไทย	

ผู้เขียนจึงไม่นำมาร่วมในการศึกษาวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับพรรคการเมืองที่เหลืออีก 5 พรรค คือเป็น 5 พรรคการเมืองที่ไม่ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายของพรรคไว้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคกิจสังคม และพรรคพลังธรรม ซึ่งเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็กและมีโอกาสในการเป็นรัฐบาลค่อนข้างสูง

1. พรรคกิจสังคม	4. พรรคประชารัฐ
2. พรรคพลังธรรม	5. พรรคไทยก้าวหน้า
3. พรรคเกษตรมหาชน	

เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องของทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคตจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) และนโยบายแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2540-2559) เทียบกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองที่กำหนดไว้เป็นนโยบายหลักของพรรคการเมืองทั้งหมด 20 พรรค จะพบว่าทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอนาคตมีแนวทางสำคัญคือ

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่จังหวัดและท้องถิ่น
2. แก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน
3. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ให้มีศักยภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาในอนาคต รวมทั้งสงวนรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้ อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
4. เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชนให้มากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการระดมเงินทุน และบทบาทในการป้องกัน ติดตาม ดูแลและเฝ้าระวังผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา
5. สนับสนุนการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวพบว่านโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคประชาธิปัตย์ พรรคเสรีธรรม พรรคศรัทธาประชาชน พรรคพลังมหาชน พรรคไทยรักไทย พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคสังคมใหม่ มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) กับนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (พ.ศ.2540-2559) ยกเว้นแนวทางการสนับสนุนการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเสรีธรรม พรรคศรัทธาประชาชน พรรคพลังมหาชน และพรรคไทยรักไทย ไม่ได้นำมากำหนดไว้เป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรค

ส่วนนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคประชาชน พรรคก้าวหน้า พรรคพลังประชาชน และพรรคชาติประชาไทย พรรคไทยช่วยไทย พรรคไทยมั่นคง และพรรคเสรีประชาธิปไตย มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน 3 แนวทางคือเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม แก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและประชาชน กับการสนับสนุนการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม พรรคประชาชน พรรคก้าวหน้า พรรคพลังประชาชน และพรรคชาติประชาไทย ไม่ได้นำมากำหนดไว้ในนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคแต่อย่างใด

แต่หากวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคชาติ
ประชาธิปไตย พรรคกิจกรไทย พบว่าพรรคมีทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 3
 แนวทาง คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนและประชาชน
 โดยพรรคไม่ได้คำนึงถึงการแก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพ
 อนามัยรวมถึงแนวทางการสนับสนุนการใช้หลักการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อม พรรคก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเช่นกัน

ในขณะที่เดียวกัน **พรรคชาติพัฒนา** จะให้ความสำคัญ โดยกำหนดนโยบายด้านทรัพยากร
 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เพียง 2 แนวทางเท่านั้น ทั้งที่เป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ มีจำนวน
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง 35 คน ซึ่งจากการวิเคราะห์พบดังนี้ คือ พรรคชาติพัฒนา มีแนวทางจะเพิ่ม
 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับแนวคิดแก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพ
 สิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยที่ดี โดยพรรคชาติพัฒนาไม่ได้กำหนด
 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือแม้แต่การเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม
 ของภาคเอกชนและประชาชนให้มากขึ้น รวมถึงไม่มีแนวความคิดจะสนับสนุนการใช้หลักการทาง
 เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมไว้ในนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคแต่อย่างใดทั้งสิ้น

ในส่วนของ **พรรคประชากรไทย พรรคเกษตรเสรี พรรคไทยมั่นคง และพรรคสังคมไทย**
 มีการกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมไว้เพียงแนวทางเดียวเท่านั้น คือ แก้ไขและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวทางที่เหลืออีก
 4 แนวทาง ทั้ง 2 พรรคไม่ได้นำมากำหนดไว้เป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรค
 แต่อย่างใด

ซึ่งเช่นเดียวกับ **พรรคสันติภาพอันเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็ก** ก็ได้กำหนดนโยบายด้าน
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 กับ
 นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติไว้ 1 แนวทาง คือ การอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และอีก 4 แนวทางที่มีอยู่นั้น พรรคสันติภาพ ไม่ได้นำ
 มากำหนดไว้เป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับพรรคประชากรไทย และ
 พรรคเกษตรเสรี

ทั้งนี้นโยบายหลักด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองในประเทศไทย
 ทั้ง 21 พรรค มีการกำหนดนโยบายหลักไว้ค่อนข้างกว้าง เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ แต่ละพรรคให้
 ความสำคัญและมีมุมมองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่แตกต่างกันไป ในที่นี้คณะผู้จัดทำรายงานสามารถ
 วิเคราะห์และจำแนกประเด็นหลัก ๆ ของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีการนำเสนอ
 ออกมาได้เป็น 8 ด้าน คือ

**นโยบายที่ 1 การจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ประกอบด้วย 6 นโยบายย่อย คือ**

1. นโยบายการจัดการและอนุรักษ์พลังงาน มีจำนวน 4 ประเด็น
2. นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ป่าไม้ มีจำนวน 4 ประเด็น
3. นโยบายการจัดการและอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีจำนวน 3 ประเด็น
4. นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง มีจำนวน 3 ประเด็น
5. นโยบายการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีจำนวน 3 ประเด็น
6. นโยบายอื่น ๆ 5 ประเด็น

นโยบายที่ 2 การป้องกันและขจัดมลพิษ ประกอบด้วย 5 นโยบายย่อย คือ

1. นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำ มีจำนวน 5 ประเด็น
2. นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษทางอากาศ มีจำนวน 6 ประเด็น
3. นโยบายการป้องกันและขจัดขยะมูลฝอย มีจำนวน 1 ประเด็น
4. นโยบายการป้องกันและขจัดกากของเสียอันตราย มีจำนวน 1 ประเด็น
5. นโยบายอื่น ๆ 7 ประเด็น

นโยบายที่ 3 เทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา มีจำนวน 4 ประเด็น

**นโยบายที่ 4 กฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มีจำนวน 6 ประเด็น**

นโยบายที่ 5 การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 2 ประเด็น

**นโยบายที่ 6 การกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ
มีจำนวน 9 ประเด็น**

**นโยบายที่ 7 การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
มีจำนวน 3 ประเด็น**

**นโยบายที่ 8 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม
มีจำนวน 6 ประเด็น**

ทั้งนี้จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่านโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 8 ด้าน มีลำดับความสำคัญแตกต่างกันไป กล่าวคือ

-พรรคการเมืองไทยให้ความสำคัญกับการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด เนื่องจากมีการกำหนดไว้เป็นนโยบายถึง 22 ประเด็นย่อย

-รองลงมา คือ การป้องกันและขจัดมลพิษ ซึ่งมีการกำหนดไว้ถึง 20 ประเด็นย่อย ใกล้เคียงกันกับการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

-อันดับสาม คือ การกระจายอำนาจการบริหารงานของหน่วยงานราชการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นมีการกำหนดนโยบายไว้ 8 ประเด็นย่อย

ส่วนที่เหลือก็มีความสำคัญแตกต่างกันตามลำดับ คือ

- การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม
- กฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา
- การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ
- อันดับสุดท้ายคือการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ที่พรรคการเมืองให้ความสำคัญ

สำคัญไว้น้อยมาก ซึ่งมีการกำหนดเป็นนโยบายเพียงแค่ 2 ประเด็นย่อยเท่านั้น

ดังรายละเอียดการวิเคราะห์ของนโยบายหลักด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมประเด็นย่อยทั้ง 22 พรรคการเมือง ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มุ่งเน้นการจัดการในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อป้องกันและปราบปราม รวมทั้งทำการพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 นโยบายย่อย คือนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรพลังงาน นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง นโยบายการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน และนโยบายอื่น ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 ซึ่งจะพบว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแตกต่างกันไปกล่าวคือ

- พรรคประชาธิปัตย์จะมีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ถึง 10 ประเด็น
- พรรคเสรีธรรมให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้รองลงมา มีการกำหนดไว้ 5 ประเด็น
- ในขณะที่พรรคพลังมหาชน พรรคสังคมใหม่ กำหนดไว้ 4 ประเด็น
- ส่วนพรรคชาติพัฒนา พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคสังคมใหม่ พรรคศรัทธาประชาชน

พรรคพลังประชาชน ทั้ง 3 พรรค จะกำหนด ไว้เพียงพรรคละ 2 ประเด็น

- และพรรคชาติประชาธิปไตย พรรคไทยรักไทย พรรคสันติภาพ พรรคเกษตรเสรี พรรคประชาชน พรรคชาติประชาไทย พรรคกสิกรไทย พรรคไทยมั่นคง จะให้ความสำคัญน้อยมากโดยกำหนดไว้เพียงนโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น

- พรรคประชากรไทย พรรคเอกภาพ เป็นพรรคสองพรรคที่เหลือ ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกำหนดนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้แต่อย่างใดทั้งสิ้น

2. นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ

กำหนดให้มีการควบคุมภาวะมลพิษในปีปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษทางน้ำ นโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษทางอากาศ นโยบายการป้องกันและขจัดขยะมูลฝอย นโยบายการป้องกันและขจัดกากของเสียอันตราย และนโยบายอื่น ๆ โดยเฉพาะมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ที่จะต้องมีการเฝ้าระวังเป็นพิเศษดังรายละเอียดในตารางที่ 4 จะพบว่ามีเพียง 13 พรรคการเมืองเท่านั้นที่มีการกำหนดนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษไว้โดย

- พรรคประชาธิปัตย์มีการกำหนดนโยบายไว้สูงสุดถึง 11 ประเด็น
- พรรคไทยรักไทยรองลงมา มีการกำหนดนโยบายไว้ 4 ประเด็น
- ในขณะที่ 2 พรรคการเมืองคือ พรรคเกษตรเสรี และพรรคประชาไทย พรรคเสรีไทยและพรรคกิจกรไทย มีการกำหนดไว้ พรรคละ 3 ประเด็น
- พรรคไทยช่วยไทย ก็ได้กำหนดไว้ 2 ประเด็น
- ส่วนพรรคชาติพัฒนา พรรคประชากรไทย พรรคเสรีธรรม พรรคศรัทธาประชาชน พรรคประชาชน พรรคพลังประชาชน ทั้ง 9 พรรคนี้ จะกำหนดนโยบายไว้เพียงพรรคละ 1 ประเด็นเท่านั้น
- ทั้งนี้ พรรคการเมืองที่เหลืออีก 4 พรรค ไม่เห็นความสำคัญหรือมีการกำหนดนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษไว้เป็นนโยบายของพรรคเลย(ตารางที่ 3)

3. นโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา

สนับสนุนและส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการลดมลพิษและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ ๆ ที่จะนำมาผลิตพลังงานจากน้ำมันและก๊าซ ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 จะพบว่า

- พรรคพลังมหาชน และพรรคเอกภาพ ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนาสูงสุดถึง 2 ประเด็น
- ส่วน 6 พรรคการเมือง คือ พรรคชาติพัฒนา พรรคเสรีธรรม พรรคประชาชน พรรคไทยรักไทย พรรคก้าวหน้า พรรคพลังประชาชน พรรคเสรีไทย พรรคไทยมั่นคง และพรรคไทยช่วยไทย จะให้ความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา กล่าวคือ มีการกำหนดไว้ พรรคละ 1 ประเด็นเท่านั้น
- ในขณะที่ 7 พรรคการเมืองที่เหลือไม่ได้ให้ความสำคัญโดยมีการกำหนดนโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนาไว้บ้างเลย

4. นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนใหญ่จะเน้นให้มีการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อาทิเช่น กฎหมายผังเมือง และกฎหมายควบคุมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมากยิ่งขึ้นและลดปัญหาการขัดแย้งจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ดังรายละเอียดในตารางที่ 6 ที่พบว่า

- พรรคพลังมหาชนได้ให้ความสำคัญกับนโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสูงสุดถึง 5 ประเด็น
- ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังประชาชนมีการกำหนดไว้พรรคละ 2 ประเด็น
- ส่วนพรรคประชาชน และพรรคชาติประชาไทย จะมีการกำหนดไว้เพียงพรรคละ 1 ประเด็น เท่านั้น
- ที่เหลืออีก 19 พรรคการเมือง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้บ้างเลย

5. นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์

ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอันตรายจากมลพิษเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้เกิดความตระหนักและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง รวมทั้งจัดตั้งระบบข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าและวิจัยพัฒนาในอนาคต ดังรายละเอียดในตารางที่ 7 ซึ่งจะพบดังนี้

- มีเพียง 9 พรรคการเมืองที่ให้ความสำคัญกับนโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ โดยกำหนดไว้พรรคละ 1 ประเด็นเท่านั้น ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเสรีธรรม พรรคสันติภาพ พรรคพลังประชาชน และพรรคชาติประชาไทย พรรคเสรีไทย พรรคสังคมไทย พรรคไทยมั่นคง และพรรคไทยช่วยไทย ส่วน 13 พรรคการเมืองที่เหลือยังไม่เห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าวนี้แต่ประการใดทั้งสิ้น

6. นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ

เพิ่มบทบาทขององค์กรท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้น รวมทั้งพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชนให้สามารถดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดในตารางที่ 8 พบว่า

- พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจสูงสุดโดยมีการกำหนดไว้เป็นนโยบายของพรรคถึง 4 ประเด็น
- พรรคอันดับรองลงมาคือ พรรคชาติประชาธิปไตย

- พรรคศรัทธาประชาชน พรรคพลังประชาชน กำหนดไว้เป็นนโยบายพรรคละ 2 ประเด็น
- ส่วนพรรคชาติพัฒนา พรรคเสรีธรรม พรรคก้าวหน้า พรรคชาติประเทศไทย พรรคไทยรักไทย พรรคพลังมหาชน และพรรคเสรีไทย ทั้ง 6 พรรคการเมือง มีการกำหนดไว้เป็นนโยบายเพียงพรรคละ 1 ประเด็นเท่านั้น
- เช่นเดียวกับพรรคการเมืองที่เหลืออีก 4 พรรค คือ พรรคประชากรไทย พรรคประชาชน พรรคสันติภาพ พรรคเกษตรเสรี พรรคกสิกรไทย พรรคเอกราช พรรคสังคมใหม่ พรรคเสรีประชาธิปไตย พรรคสังคมไทย พรรคไทยมั่นคง และพรรคไทยช่วยไทย ไม่มีการกำหนดนโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยราชการไว้แต่อย่างใด

7. นโยบายการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

เร่งรัดแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งจากการชวงชิง และขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดร่วมกัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 8 พบว่า

- พรรคประชาธิปัตย์ได้ให้ความสำคัญกำหนดไว้เป็นนโยบายของพรรคถึง 3 ประเด็น
- รองลงมาคือเสรีธรรมได้กำหนดไว้ 1 ประเด็น
- ส่วนพรรคการเมืองอื่นอีก 20 พรรค ไม่มีกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการในการใช้ทรัพยากรไว้เป็นนโยบายในการบริหารประเทศบ้างเลย

8. นโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนต่ำลง จึงจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม และป้องกันการบุกรุกทำลายป่าไม้ แหล่งต้นน้ำลำธารและสัตว์ป่ารวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและรักษาสภาพแวดล้อมให้คงไว้สืบไป ดังรายละเอียดในตารางที่ 9 ซึ่งจะพบว่า มีมากถึง 14 พรรคการเมืองที่ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านนี้ โดย

- พรรคเสรีธรรม ได้ให้ความสำคัญสูงสุดไว้ถึง 3 ประเด็น
- ส่วนพรรคชาติประชาธิปไตย พรรคศรัทธาประชาชน พรรคชาติประเทศไทย พรรคพลังไทย พรรคเสรีไทย พรรคเสรีประชาธิปไตย ประชาชนได้ให้ความสำคัญรองลงมา โดยกำหนดไว้เป็นนโยบายพรรคละ 2 ประเด็น
- ส่วนอีก 5 พรรคการเมือง คือ พรรคชาติพัฒนา พรรคประชาธิปัตย์ พรรคก้าวหน้า พรรคสันติภาพ พรรคพลังมหาชน พรรคไทยมั่นคง และพรรคไทยช่วยไทย มีการกำหนดไว้เป็นนโยบายเพียงพรรคละ 1 ประเด็น

- จะมีเพียง 8 พรรคการเมืองที่เหลือไม่มีการกำหนดนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงไว้ในนโยบายหลักด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคแต่อย่างใด

จากตารางวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทั้ง 22 พรรคการเมืองนั้น จะสังเกตเห็นว่าพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ชื่อไม่คุ้นหูนัก และบางพรรคการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ จะมีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศมากขึ้นกว่าแต่ก่อน และคาดการณ์แนวโน้มได้ว่านโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองจะมีมากยิ่งขึ้นในอนาคต เพราะปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ประชาชนเริ่มให้ความสนใจมากขึ้น รวมทั้งนักการเมืองฝ่ายอนุรักษ์ธรรมชาติมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อนในอดีต แม้ว่าจะยังไม่ไกลเท่าบางประเทศ ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายกำหนดให้นำของที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ (Recycling) เช่น กระจก กระดาษ พลาสติก รถยนต์ ฯลฯ บางครั้งจะได้ผลผลิตในระดับคุณภาพที่ดีกว่าเดิม แต่ไม่เป็นอันตรายต่อประชาชน นโยบายการนำของใช้แล้วมาผ่านกระบวนการเพื่อนำมาใช้อีกทำให้การใช้แร่ธาตุและป่าไม้ลดลง (สมพร แสงชัย 2534:18)

อย่างไรก็ตามเมื่อย้อนกลับไปตั้งแต่ต้นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ได้ปรากฏครั้งแรกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) เรื่อยมาจนกระทั่งหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 จะพบว่าปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น รวมทั้งได้จัดตั้งหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง และพรรคการเมืองส่วนใหญ่ต่างก็เริ่มให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังกว่าในอดีต ซึ่งปัจจุบันนี้เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 ประกาศใช้ระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ก็จะให้ความสำคัญของระบบพรรคการเมืองมากกว่าตัวบุคคล จึงทำให้พรรคการเมืองต่างๆ ต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของพรรค รวมทั้งต้องแก้ไขปรับปรุงนโยบายของพรรคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน ซึ่งแน่นอนว่านโยบายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะได้รับการพิจารณาให้เป็นนโยบายหลักด้านหนึ่งด้วยเช่นเดียวกับนโยบายด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์นโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมืองไทยพบว่าพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญและมีแนวคิดด้านนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเรียงตามลำดับ 1-10 ทั้ง 22 พรรคการเมืองได้ดังนี้

1. พรรคประชาธิปัตย์ มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 32 ประเด็น
2. พรรคพลังมหาชน มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 13 ประเด็น
3. พรรคเสรีธรรม มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 12 ประเด็น
4. พรรคพลังประชาชน มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 11 ประเด็น
5. พรรคชาติประชาธิปไตย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 10 ประเด็น
6. พรรคไทยรักไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 7 ประเด็น
7. พรรคศรีธธาประชาชน มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 7 ประเด็น
8. พรรคชาติพัฒนา มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 6 ประเด็น
9. พรรคประชาธิปัตย์ มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 6 ประเด็น
10. พรรคก้าวหน้า มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 6 ประเด็น
11. พรรคเสรีไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเด็น
12. พรรคสังคมไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเด็น
13. พรรคเกษตรเสรี มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเด็น
14. พรรคประชาชน มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเด็น
15. พรรคไทยช่วยไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 4 ประเด็น
16. พรรคสันติภาพ มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเด็น
17. พรรคเสรีประชาธิปไตย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเด็น
18. พรรคสังคมไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 3 ประเด็น
19. พรรคประชากรไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 1 ประเด็น
20. พรรคไทยมั่นคง มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 1 ประเด็น
21. พรรคกสิกรไทย มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวนทั้งสิ้น 1 ประเด็น
22. พรรคเอกราช ได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวน 1 ประเด็น

พรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคที่ให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สูงสุดถึง 32 ประเด็น แต่ก็ไม่สามารถกำหนดนโยบายหลักได้ครบทั้ง 8 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีนโยบายเทคโนโลยี

และการวิจัยพัฒนา ส่วนใหญ่จะเน้นนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ถึง 10 ประเด็น กับนโยบายป้องกันและขจัดมลพิษ 11 ประเด็น

ในขณะที่พรรคการเมืองที่มีจำนวนนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรองลงมาคือ **พรรคพลังมหาชน** โดยกำหนดนโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 13 ประเด็นเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วไม่ถึงครึ่งของพรรคประชาธิปัตย์โดยพรรคพลังมหาชนจะเน้นนโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ถึง 5 ประเด็น และนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4 ประเด็นตามลำดับ แต่ไม่ได้กล่าวถึงนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารของหน่วยงานราชการไว้

- **ส่วนพรรคเสรีธรรม** จะกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 12 ประเด็น ใกล้เคียงพรรคพลังมหาชนดังได้กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยให้ความสำคัญมากที่สุดกับนโยบายการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ถึง 5 ประเด็น รองลงมาให้ความสำคัญกับนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม 3 ประเด็น ในขณะที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติแต่อย่างใดทั้งสิ้น

- **พรรคพลังประชาชน** จะเป็นพรรคที่ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอันดับ 4 โดยพรรคได้กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 11 ประเด็นใกล้เคียงกับพรรคพลังมหาชนและพรรคเสรีธรรม และเป็นเพียงพรรคเดียวที่กำหนดนโยบายได้ครบทั้ง 8 ด้าน โดยนโยบายแต่ละด้าน พรรคจะให้น้ำหนักความสำคัญเท่าๆกัน หรือใกล้เคียงกัน กล่าวคือพรรคจะเน้นนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ และนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม นโยบายละ 2 ประเด็นเท่าๆกัน ส่วนนโยบายที่เหลือพรรคพลังประชาชนให้ความสำคัญกำหนดนโยบายละ 1 ประเด็นครบถ้วนครอบคลุมนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้ง 8 ด้าน

- **พรรคชาติประเทศไทย** เป็นพรรคที่ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอันดับที่ 5 โดยพรรคกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ 10 ประเด็นด้วยกัน ใกล้เคียงกับพรรคพลังประชาชน หากแต่พรรคได้เน้นนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ กับนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมมากที่สุดนโยบายละ 3 ประเด็นเท่านั้น นอกจากนี้ยังใส่ใจกับนโยบายอื่นๆ ที่เหลือเล็กน้อย โดยเน้นให้ความสำคัญเพียงนโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น และไม่ได้ให้ความสำคัญ

สำคัญกับนโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนาแต่อย่างใดทั้งสิ้นเนื่องจากไม่ได้กำหนดไว้ในนโยบายด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย

-อย่างไรก็ตามพรรคไทยรักไทยและพรรคเสรีไทยประชาชนต่างให้ความสำคัญกับนโยบายด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่าเทียมกัน กล่าวคือ พรรคละ 7 ประเด็น อย่างไรก็ตามแต่ละพรรคจะให้
น้ำหนักความสำคัญในนโยบายแต่ละประเด็นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยพรรคไทยรักไทยจะเน้นความสำคัญ
ที่การป้องกันและขจัดมลพิษถึง 4 ประเด็น ส่วนนโยบายอื่นๆ พรรคไทยรักไทยให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อย
โดยจะกำหนดไว้ในนโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น ยกเว้นนโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม นโยบายการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติ และนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมที่พรรคไทยรักไทยไม่
ได้ให้ความสนใจกล่าวได้เลย ซึ่งต่างจากพรรคเสรีไทยประชาชนที่เน้นความสำคัญของแต่ละนโยบายเท่าเทียม
กันกล่าวคือ พรรคจะเน้นนโยบายการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายการ
กระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ และนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม นโยบายละ 2 ประเด็นโดยพรรคจะไม่ได้กำหนดนโยบายด้านกฎหมายและข้อ
บังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารของหน่วยงานราช
การ และนโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเหมือนกับพรรคไทยรัก
ไทย นอกจากนี้พรรคเสรีไทยประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญที่จะกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีและการ
วิจัยพัฒนาไว้ด้วยเช่นกัน

พรรคชาติพัฒนา พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคก้าวหน้า ทั้ง 3 พรรคให้ความสำคัญกับนโยบาย
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอันดับที่ 7 โดยแต่ละพรรคจะกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมไว้พรรคละ 6 ประเด็นเท่ากันกล่าวคือทุกพรรคจะให้ความสนใจกำหนดนโยบายการจัดการและ
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหมือนกันเช่นเดียวกับการกำหนดนโยบายการฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วย
ราชการ แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 3 พรรคยังให้ความสำคัญกับนโยบายอื่นๆ แตกต่างกัน ดังนี้

1. พรรคชาติพัฒนาจะให้ความสำคัญที่สุดกับการกำหนดนโยบายการจัดการและการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายของพรรค 2 ประเด็น พร้อมนโยบายอื่นๆ เพียงนโยบายละ 1
ประเด็นเท่านั้น

2. พรรคชาติประชาธิปัตย์ จะเน้นนโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วย
งานราชการและนโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมมากที่สุด กล่าวคือ

นโยบายละ 2 ประเด็นส่วนนโยบายอื่นๆ พรรคแทบจะไม่ให้ความสำคัญ โดยกำหนดไว้เพียงนโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น เช่นเดียวกับพรรคชาติพัฒนา

3. ในขณะที่เดียวกันพรรคก้าวหน้าจะมีความคล้ายคลึงกับพรรคชาติพัฒนา กล่าวคือจะให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไข่มากถึง 3 ประเด็น โดยที่นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหลือพรรคจะให้ความสำคัญกำหนดไว้เพียงนโยบายละ 1 ประเด็น เท่านั้น

4. นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ เป็น 2 นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทั้ง 3 พรรคการเมืองต่างไม่ได้ให้ความสำคัญกำหนดไว้เป็นนโยบายของพรรคใดๆ บ้างเลย

5. ขณะที่เดียวกันนโยบายการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งพรรคชาติพัฒนาและพรรคก้าวหน้าได้มองผ่านความสำคัญโดยไม่ได้นำไปกำหนดไว้เป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ประการใด เช่นเดียวกันกับนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษ จะมีก็แต่พรรคชาติพัฒนาเท่านั้นที่กล่าวถึงกำหนดไว้เป็นนโยบาย หากแต่พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคก้าวหน้า จะไม่ได้กล่าวถึงไว้เลย หรือให้ความสำคัญนำไปกำหนดเป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

- พรรคเกษตรเสรี พรรคประชาชน พรรคเสรีไทย พรรคสังคมใหม่ และพรรคไทยช่วยไทย ทั้ง 5 พรรคให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับที่ 8 พรรคละ 4 นโยบาย เช่นเดียวกันแต่จะให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแต่ละพรรคแตกต่างกัน คือพรรคเกษตรเสรีจะให้ความสำคัญสูงสุดกับนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษถึง 3 ประเด็น ขณะที่ไม่ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่นๆเลย ยกเว้นแต่ต้นนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พรรคเกษตรเสรีให้ความสำคัญเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคประชาชนซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับ 4 นโยบายโดยเน้นนโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น คือนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษเช่นเดียวกับพรรคเกษตรเสรี นโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีก 1 ประเด็น เช่นเดียวกับพรรคเกษตรเสรี

- ขณะที่พรรคสันติภาพ พรรคเสรีประชาธิปไตย และพรรคสังคมไทย จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยมากเป็นอันดับที่ 9 โดยจะกำหนดให้มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้เป็นนโยบายหลักของพรรคน้อยมาก เพียง 3 นโยบาย นโยบายละ 1 ประเด็นเท่านั้น คือนโยบายการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์

สัมพันธ์ และนโยบายการฟื้นฟูด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยง ส่วนนโยบายอื่นๆ ที่เหลือ พรรคสันติภาพไม่ได้ให้ความใส่ใจกล่าวไว้เป็นนโยบายของพรรคแต่อย่างใดทั้งสิ้น

-พรรคประชากรไทย พรรคกสิกรไทย^{พรรคอกราช} และพรรคไทยมั่นคง เป็นพรรคการเมืองอันดับที่ 10 จะเป็นพรรคท้ายสุดที่ให้ความสำคัญกับนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลักด้านหนึ่งของพรรคเพื่อการบริหารประเทศไทย โดยพรรคประชากรไทยนี้จะเน้นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยมากเพียง 1 ประเด็น เฉพาะนโยบายการป้องกันและขจัดมลพิษเท่านั้น ส่วนนโยบายอื่นๆ พรรคประชากรไทยไม่เห็นว่ามีความสำคัญจำเป็นต้องนำมากำหนดเป็นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ประการใด

ตารางที่ 2 สรุปนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พรรคการเมืองไทยให้ความสำคัญ เรียงจากลำดับความสำคัญมากไปหาน้อยได้ดังตารางต่อไปนี้

อันดับ	นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รวมจำนวนประเด็นทั้งหมด
1.	การจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	33
2.	การป้องกันและขจัดมลพิษ	27
3.	การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยง	16
4.	การกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ	16
5.	กฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	11
6.	เทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา	8
7.	การเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์	5
8.	การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ	4

จากตารางที่ 2 จะสังเกตพบว่าพรรคการเมืองไทยทั้ง 22 พรรคที่มีนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลักของพรรคเช่นเดียวกับนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ต่างมุ่งให้ความสนใจและความสำคัญกับนโยบายการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยมีนโยบาย การป้องกันและขจัดมลพิษรอลงมา ส่วนนโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ และนโยบายการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ทุกพรรคการเมือง แทบจะไม่ให้ความสำคัญกำหนดไว้ในนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้เลย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วพบว่านโยบายของพรรคการเมืองไทยจะเน้นให้ความสำคัญกับนโยบายการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประมาณ 7-8 เท่าของนโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์ และนโยบายการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิเคราะห์

1. จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า พรรคการเมืองที่กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลักของพรรคอย่างชัดเจน จะมีเพียง 22 พรรคการเมืองเท่านั้น หรือคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 58 จากจำนวนทั้งหมด 38 พรรคการเมือง สะท้อนให้เห็นว่าทุกพรรคการเมืองควรใส่ใจที่จะนำเสนอ กำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้เป็นนโยบายหลักของทุกพรรคการเมืองได้แล้ว รวมทั้งควรมีมาตรการในการจัดการและแก้ไขที่เด่นชัด เพื่อให้ประชาชนคนไทยเห็นว่าพรรคการเมืองมีแนวความคิดให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยที่สุดก็ยังมีแนวคิดที่จะจัดการแก้ไขปัญหทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไปในอนาคต

2. ผู้บริหารประเทศจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยการบรรจุนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้เป็นนโยบายหลักของประเทศเพื่อให้รัฐบาลชุดต่อไป ได้ประสานนโยบายต่อไปได้อย่างรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ แต่ในความเป็นจริงนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะค่อยเป็นค่อยไปมากกว่า ประสบการณ์จะเพิ่มพูนนโยบายและวิธีปฏิบัติให้เรื่อยๆ แต่ไม่ควรจะช้าเกินไป มิฉะนั้นประชาชนจะเสื่อมศรัทธาในรัฐบาลเพราะประชาชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบกระเทือนจากความเสียหาย กลไกจากนโยบายของรัฐจึงต้องเป็นที่พึ่งของประชาชนผู้ประสบปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน

3. ควรกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกพรรคการเมืองให้ครบทั้ง 8 ด้านโดยต้องมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และครอบคลุมสภาพปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะเน้นเฉพาะนโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนโยบาย

การป้องกันและขจัดมลพิษเท่านั้นโดยละเอียดนโยบายอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนโยบายการเผยแพร่ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ รวมถึงนโยบายการแก้ไขปัญหามลพิษที่รุนแรงในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ธรรมชาติ ดังที่ปรากฏจากผลการวิเคราะห์ข้างต้น ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลไทยเน้นแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเฉพาะด้านแต่ไม่ครอบคลุมปัญหาทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

4. ขอเสนอแนะให้พรรคการเมืองพิจารณานโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยองค์รวมเสียก่อน (Holistic) ว่ามีแนวโน้มอย่างไรในอนาคต 10 ปี 20 ปี หรือ 50 ปี ต่อจากนี้ไป เช่นมลภาวะต่างๆ ของประเทศชาติในชั้นลูกหลานจะเป็นอย่างไร เมื่อได้องค์รวมระดับนโยบายหรือแผนระยะยาวแล้ว จากนั้นจึงนำไปบูรณาการเป็นมาตรการทางนิติบัญญัติ มาตรการทางการบริหารในการจัดการและแก้ไขปัญหามาให้ชัดเจนเป็นเรื่องๆ ซึ่งเป็นภารกิจของหน่วยงานต่างๆ เพื่อการปฏิบัติงาน ดังที่พรรคประชาธิปัตย์และพรรคพลังประชาชนได้ให้ความสำคัญกำหนดไว้ในรายละเอียดของนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งแม้ว่าจะยังไม่ได้แยกแยะนโยบายและมาตรการออกมาให้เห็นชัดเจนนัก แต่ก็นับว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นแบบอย่างแก่พรรคการเมืองอื่นๆ ต่อไปอีกทั้งย่อมแสดงถึงการปรารถนาของพรรคที่จะแก้ไขปัญหามลพิษทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

5. ในการกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมือง ผู้มีอำนาจควรสนับสนุนการใช้หลักทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมรวมไปกับการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกมาเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงของประเทศชาติและประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้เพราะจากการวิเคราะห์นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลปรากฏว่าไม่มีพรรคการเมืองใดเลยที่จะคำนึงถึงการใช้หลักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมรวมไปกับการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ

6. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในทางปฏิบัติรัฐบาลควรคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง มากกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการปกป้องอันตรายของสาธารณชน จะเห็นได้จากการยอมให้อุตสาหกรรมจากต่างประเทศที่มีมลพิษสูงเข้ามาตั้งโรงงานในประเทศไทย และจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านั้นได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อปัญหามลภาวะอย่างรุนแรง แม้ภาครัฐจะมีนโยบายป้องกันสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดในเวลาต่อมา แต่การตามแก้ไขปัญหามาตั้งแต่ตอนแรกเริ่ม ทำให้ภาครัฐไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถกล่าวได้ว่ายิ่งภาครัฐประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม ก็ยิ่งประสบความล้มเหลวในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม รัฐจึงควรต้องเน้นนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเป็นรากฐานสำคัญ

7. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของทุกพรรคการเมืองไทยจึงควรครอบคลุมสภาพปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันด้วยหัวข้อและเนื้อหาดังต่อไปนี้

หัวข้อ	เนื้อหา
<p>1.นโยบายด้านทรัพยากรดิน</p> <p>1.1)การใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของดิน</p> <p>1.2)กำหนดพื้นที่เกษตรกรรมของประเทศ</p> <p>1.3)ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน</p> <p>1.4)กำหนดใช้ผังเมืองรวม</p>	<p>ให้มีการใช้ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และสภาพแวดล้อม เช่น พื้นที่สมบูรณ์ในเขตชลประทานมีไว้เพื่อทำการเกษตรเท่านั้น</p> <p>คุ้มครองพื้นที่ที่เหมาะสมอย่างน้อยร้อยละ 35 ของพื้นที่ประเทศไว้เพื่อเกษตรกรรม ร้อยละ 25 เพื่อการเพาะปลูกร้อยละ 10 ไว้เพื่อการเลี้ยงสัตว์</p> <p>ฟื้นฟูที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์และแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเพื่อให้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนา</p> <p>บังคับใช้ผังเมืองอย่างเคร่งครัดทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดใหญ่อื่นๆ</p>
<p>2.นโยบายด้านทรัพยากรป่าไม้</p> <p>2.1)เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ</p> <p>2.2)ส่งเสริมการป้องกันลักลอบตัดไม้ทำลายป่า</p> <p>2.3)เร่งรัดการปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม</p> <p>2.4)ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน</p> <p>2.5)ขยายการเพาะพันธุ์สัตว์ป่า</p>	<p>เร่งเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ โดยให้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 20</p> <p>สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมเฝ้าระวัง และเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ป่าไม้</p> <p>เร่งรัดการปลูกป่าในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกรวมทั้งส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินของประชาชน</p> <p>ส่งเสริมโครงการปลูกป่าชุมชนโดยให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นและประชาชนช่วยกันดูแล</p> <p>ขยายการเพาะพันธุ์สัตว์ป่าที่นำมาทำอาหารได้ เพื่อที่จะไม่มีการลักลอบล่าสัตว์ป่าอีกต่อไป</p>

3.นโยบายด้านทรัพยากรน้ำ 3.1)การจัดการแหล่งน้ำขนาดใหญ่	จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นโดยการสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่
3.2)การสร้างฝายหรือคั่นกันน้ำขนาดเล็กให้มากที่สุด	สร้างฝายหรือคั่นกันน้ำในแม่น้ำลำคลองเป็นระยะๆ เพื่อทำการกักเก็บน้ำสายสำคัญๆ มาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น
3.3)การผันน้ำจากแม่น้ำสายสำคัญ	ผันน้ำจากแม่น้ำสายสำคัญๆ มาใช้ประโยชน์มากที่สุด
3.4)การนำน้ำใต้ดินมาใช้ประโยชน์	ส่งเสริมให้มีการนำน้ำใต้ดินมาใช้ประโยชน์มากที่สุด
4.นโยบายด้านทรัพยากรแร่	
4.1)ฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ร้าง	ฟื้นฟูพื้นที่ที่ผ่านการทำเหมืองแร่แล้ว ให้สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ได้
4.2)สำรวจแหล่งแร่สำรองไว้ใช้ในคราวจำเป็น	ส่งเสริมการหมุนเวียนนำแร่กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยวิธีการรีไซเคิล ทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรแร่ ธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อนที่จะนำแหล่งแร่สำรองออกมาใช้ในกรณีที่จำเป็น
4.3)ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ	เปิดกว้างในการให้สัมปทานเหมืองแร่ แก่ นักลงทุนชาวต่างประเทศ ไม่จำกัดแก่นักลงทุนชาวไทยเท่านั้น
5.นโยบายด้านทรัพยากรพลังงาน	
5.1)พัฒนาแหล่งพลังงานในอนาคต	พัฒนาพลังงานจากแหล่งกำเนิดพลังงานต่างๆ ให้กว้างขวางกว่าการพัฒนาพลังงานจากก๊าซธรรมชาติเท่านั้น
5.2)ใช้พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด	พัฒนาการใช้พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5.3)ศึกษาวิจัยพลังงานนิวเคลียร์	ศึกษาวิจัยเพื่อนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ในอนาคต
5.4)จัดหาแหล่งพลังงานให้ประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้	ส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเปลี่ยนมาใช้ก๊าซธรรมชาติแทนการใช้ฟืนและถ่าน ซึ่งราคาไม่แพงแล้วยังไม่ทำลายสภาพแวดล้อม
6.นโยบายด้านทรัพยากรชายฝั่ง	
6.1)ควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่ง	ห้ามถมที่ดินชายหาดยกเว้นโครงการของรัฐที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ

6.2)ควบคุมจำนวนเรือประมง	ควบคุมจำนวนเรือประมงและอุปกรณ์การประมง
6.3)กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ปะการัง	กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ปะการัง
6.4)ทำแนวเขตป่าชายเลนที่ถาวร	ทำแนวรั้วกันเขตพื้นที่ป่าชายเลนให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการบุกรุกเข้าไปทำนาเกลือ
7.นโยบายด้านมลพิษทางน้ำ	
7.1)ควบคุมคุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลัก	ควบคุมคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักเช่น เจ้าพระยาท่าจีน และบางปะกง เพื่อควบคุมระบบนิเวศของอ่าวไทย
7.2)ควบคุมคุณภาพน้ำทะเล	แก้ไขความสกปรกของชายหาดและน้ำทะเลบริเวณที่เป็นจุดท่องเที่ยว เช่น พัทยา ชลบุรี ภูเก็ต ฯลฯ
7.3)จัดตั้งองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาแม่น้ำเจ้าพระยาเน่าเสีย	จัดตั้งองค์กรขึ้นมาดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเจ้าพระยาเน่าเสียโดยเฉพาะ
7.4)คิดค่าธรรมเนียมในการบำบัดน้ำเสียจากชุมชน	น้ำเสียจากชุมชนจะถูกบำบัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียส่วนกลาง โดยประชาชนต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการบำบัดน้ำเสียดังกล่าวตามปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นในครอบครัวของตน
7.5)คิดค่าธรรมเนียมในการปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม	โรงงานไม่จำเป็นต้องบำบัดน้ำทิ้งให้ได้มาตรฐานก่อนทิ้งก็ได้แต่จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการปล่อยน้ำทิ้งดังกล่าวแก่ทางราชการ
8.นโยบายด้านมลพิษอากาศ	
8.1)ควบคุมมลพิษทางอากาศจากการจราจร	ควบคุมมลพิษโดยเฉพาะเมืองที่มีจราจรคับคั่ง
8.2)ควบคุมมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรม	ควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรมให้เข้มงวดขึ้น
8.3)ลดปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จากยานพาหนะ	ลดปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จากการเผาไหม้ในยานพาหนะ โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์
8.4)กำหนดค่าสูงสุดของ HC และ SO ₂ จากเชื้อเพลิงทุกชนิด	กำหนดค่าสูงสุดของไฮโดรคาร์บอนและก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์จากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงทุกประเภท ทั้งที่ใช้ในบ้านเรือน อาคารสำนักงาน โรงงาน อุตสาหกรรมและยานพาหนะบนท้องถนน

9. นโยบายด้านมลพิษจากเสียงและความสั่นสะเทือน	
9.1) ลงโทษผู้ก่อให้เกิดเสียงดังและความสั่นสะเทือน	ผู้ใช้และเจ้าของยานพาหนะ โรงงาน หรือแหล่งกำเนิดต่างๆ
9.2) ยกเว้นภาษีสำหรับอุปกรณ์ป้องกันการเกิดเสียงดัง	ยกเว้นภาษีสำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการควบคุมและแก้ไขมลพิษทางเสียงและความสั่นสะเทือน
9.3) ใช้มาตรการผังเมืองเพื่อลดผลกระทบด้านเสียงและการสั่นสะเทือน	ใช้มาตรการผังเมืองเพื่อควบคุมกิจกรรมที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียงและความสั่นสะเทือน
9.4) กำหนดเขตกันชน (buffer zone)	สนามบินหรือท่าอากาศยานต่างๆ ควรจะตั้งห่างจากชุมชนมากที่สุด เพื่อป้องกันมลพิษจากเสียงและความสั่นสะเทือน
10. นโยบายด้านมลพิษจากขยะมูลฝอย	
10.1) กระจายความรับผิดชอบให้หน่วยงานท้องถิ่น	หน่วยงานปกครองท้องถิ่นต้องมีแผนกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลของตน
10.2) จัดหาพื้นที่ฝังกลบแห่งใหม่	หน่วยงานราชการต้องศึกษาความเหมาะสมในการจัดการหาพื้นที่ฝังกลบใหม่ทั้งความเหมาะสมทางด้านวิศวกรรม เศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะกำหนดพื้นที่ฝังกลบแห่งใหม่เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในอนาคต
10.3) ใช้หลัก "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย"	ใช้หลักการ "ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย" ทั้งกับประชาชนและหน่วยงานของรัฐ
10.4) ปรับปรุงค่าธรรมเนียมในการเก็บค่าขยะ	10.4) ปรับปรุงค่าธรรมเนียมการจัดเก็บค่าขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้สูงขึ้น
11. นโยบายด้านมลพิษจากสารอันตราย	
11.1) กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการกำจัดสารอันตราย	หน่วยงานราชการจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการกำจัดกากของเสียอันตรายให้ถูกต้องตามหลักวิชาแต่เพียงผู้เดียว
11.2) กำหนดหลักเกณฑ์ในการขนส่งสารอันตราย	หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องเข้มงวดในการตรวจสอบความปลอดภัยของรถบรรทุกสารอันตราย

11.3) เข้มงวดกับสารพิษที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ	การทำเรือแห่งประเทศไทยจะต้องรับผิดชอบต่อสารพิษอันตรายที่ลักลอบนำเข้าทางเรือมาทั้งในประเทศไทย(การทำเรือแห่งประเทศไทยมีหน้าที่กำจัดสารอันตรายเท่านั้น ไม่มีความผิดตามกฎหมาย)
12. นโยบายด้านเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา	ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
12.1) ใช้เทคโนโลยีเพื่อผลผลิตทางการเกษตร	
12.2) สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย	สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ
12.3) เพิ่มงบประมาณในการศึกษาวิจัย	เพิ่มงบประมาณด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดินให้มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน
13. นโยบายด้านกฎหมายและข้อบังคับทางสิ่งแวดล้อม	
13.1) ปรับปรุงกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม	ปรับปรุงตัวกฎหมายตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและรัดกุม
13.2) ปรับปรุงกฎหมายโรงงาน	ปรับปรุง กฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีผลอย่างแท้จริง
13.3) ออกกฎหมายกำหนดเขตการใช้ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้	ออกกฎหมายกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้ให้ชัดเจน เช่น พื้นที่เพื่อการพาณิชย์กรรม เข็มืองแร่ คมนาคม และการท่องเที่ยว เป็นต้น
13.4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	ออกกฎหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ และได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้มากขึ้น
13.5) ปรับปรุงกฎหมายผังเมือง	แก้ไขปัญหาผังเมืองและส่งเสริมการจัดทำผังเมืองอย่างทั่วถึงและจริงจัง
13.6) เพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิดมลพิษ	แก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนและก่อให้เกิดมลพิษ

<p>14. นโยบายด้านการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์</p> <p>14.1) บรรจุหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมไว้ใน การเรียนการสอน</p>	<p>จัดหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาบรรจุในแผนการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นปริญญาตรี</p>
<p>14.2) ให้ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชน</p>	<p>อบรมให้ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและข้าราชการโดยทั่วไป</p>
<p>14.3) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อทุกประเภท</p>	<p>เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อทุกประเภท เช่นวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง</p>
<p>14.4) จัดตั้งระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละจังหวัด</p>	<p>จัดตั้งระบบฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละจังหวัด</p>
<p>15. นโยบายด้านการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ</p> <p>15.1) กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น</p>	<p>กระจายอำนาจในการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน</p>
<p>15.2) ให้อำนาจส่วนราชการระดับจังหวัดป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่า</p>	<p>ให้ส่วนราชการระดับจังหวัดมีอำนาจในการป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกทำลายป่าอย่างเต็มที่ ส่วนกรมป่าไม้จะดำเนินงานด้านอนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกป่าและไม่เศรษฐกิจเท่านั้น</p>
<p>15.3) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น</p>	<p>ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจสิทธิขาดในการจัดการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่น</p>
<p>15.4) จัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ</p>	<p>ดำเนินการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหน่วยงานในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม</p>

<p>16.นโยบายด้านความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>16.1) จัดสรรน้ำชลประทานให้เหมาะสม</p>	<p>จัดสรรน้ำชลประทานให้เหมาะสมกับน้ำที่ปลูกในแต่ละพื้นที่ เช่น ข้าว พืชไร่ และผลไม้ เป็นต้น</p>
<p>16.2) จัดระบบชลประทานน้ำเค็ม</p>	<p>จัดชลประทานน้ำเค็มในพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อแยกการเพาะเลี้ยงชายฝั่งกับนาข้าวให้ชัดเจน</p>
<p>16.3) อนุญาตให้ชาวบ้านอยู่อาศัยในพื้นที่ป่า</p>	<p>อนุญาตให้ชาวบ้านอยู่อาศัยในพื้นที่ป่ามาก่อน พ.ศ.2516 สามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าเหมือนเดิมโดยไม่ต้องโยกย้าย</p>
<p>16.4) สนับสนุนการท่องเที่ยว</p>	<p>สนับสนุนการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ของประเทศให้มากขึ้น</p>
<p>16.5) ควบคุมการทำเกลือสินเธาว์ในภาคอีสาน</p>	<p>ห้ามมิให้ทำนาเกลือสินเธาว์ในภาคอีสาน หรือถ้ามีการดำเนินการอยู่ต้องมีมาตรการควบคุมผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด หรือใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ป้องกันการแพร่กระจายของดินเค็มในอนาคต</p>
<p>17.นโยบายด้านความเสื่อมโทรมร้อยละหรือของทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>17.1) ส่งเสริมการประหยัดพลังงาน</p>	<p>รณรงค์ส่งเสริมให้มีการประหยัดพลังงานหรือสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยแหล่งพลังงานแห่งใหม่ที่ใช้ไม่มีวันหมด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ เป็นต้น</p>
<p>17.2) กำหนดช่วงเวลาในการทำประมง</p>	<p>ห้ามทำการประมงทุกชนิดทั้งน้ำจืดและน้ำเค็มในช่วงฤดูการวางไข่ของปลา</p>
<p>17.3) แก้ไขปัญหาการใช้น้ำมันอย่างฟุ่มเฟือย</p>	<p>รณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงาน โดยการใช้ไฟฟ้า หรือรถยนต์เท่าที่จำเป็น เป็นต้น</p>

ตารางที่ 3 นโยบายการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ต่อ)

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
20. ดูแลให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงนโยบายในทางเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืน	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	
21. การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะต้องกระทำควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ โดยให้ความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรเกี่ยวกับป่าไม้ที่ดิน แร่ธาตุและพลังงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	X	-	-	-	
22. ส่งเสริม สนับสนุน และจัดหามาตรการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุก ๆ ด้าน เช่น ต้นไม้ ป่า ดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่าและอื่น ๆ ที่มีความสำคัญของมนุษย์ โดยจัดทำเป็นตัวอย่าง และให้ความรู้เกี่ยวกับประชาชนกับการสร้างเสริมการป้องกัน การบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ชี้แจงให้เห็นโทษภัยอันเกิดจากการสูญเสียสิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	
รวมทั้งสิ้น	2	10	-	5	1	1	1	3	1	2	2	1	1	4									

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
18. ยกระดับมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ลดมลภาวะทางอากาศ น้ำ เสียง อากาศของเสีย สารเป็นพิษและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และให้มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด โดยใช้วิธีการกำจัดขยะที่เก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. เฝ้าระวังและแก้ไขภาวะมลพิษ เช่น น้ำเน่าเสีย อากาศเป็นพิษ ชุมชนแออัด กากวัสดุของเสียจากอุตสาหกรรม การรบกวนทางเสียง สารพิษ ขยะมูลฝอย ฯลฯ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. สนับสนุนส่งเสริมขบวนการผลิตที่นำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตอีกครั้งหนึ่งที่เรียกว่า ระบบรีไซเคิล	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	1	11	1	1	1	1	4	-	-	1	1	3	3	-	3	3	-	2	-	1	2	-
	38																					

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

หมายเหตุ

1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา	2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
3 หมายถึง พรรคประชากรไทย	4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย	6 หมายถึง พรรคประชาชน
7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย	8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
9 หมายถึง พรรคสันติภาพ	10 หมายถึง พรรคศรีรักษาประชาชน
11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน	12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
13 หมายถึง พรรคชาติประชาไทย	14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
15 หมายถึง พรรคเสรีไทย	16 หมายถึง พรรคกสิกรไทย
17 หมายถึง พรรคเอกราช	18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
19 หมายถึง พรรคเสรีประชาธิปไตย	20 หมายถึง พรรคสังคมไทย
21 หมายถึง พรรคไทยมั่นคง	22 หมายถึง พรรคไทยช่วยไทย

ตารางที่ 5 นโยบายเทคโนโลยีและการวิจัยพัฒนา(ต่อ)

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและปราศจากมลภาวะให้มีบทบาทต่อการดำรงชีวิตให้มากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีจากทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อลดการพึ่งพาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยไม่จำเป็นควบคู่กับการส่งเสริมการประหยัดพลังงานในทุกรูปแบบเพื่อการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าที่สุด	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	1	-	-	1	-	1	1	1	-	-	1	-	-	2	1	-	2	-	-	-	1	1

13

หมายเหตุ

- 1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา
- 2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
- 3 หมายถึง พรรคประชากรไทย
- 4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
- 5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย
- 6 หมายถึง พรรคประชาชน
- 7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย
- 8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
- 9 หมายถึง พรรคสันติภาพ
- 10 หมายถึง พรรคศรีทศาทาประชาชน
- 11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน
- 12 หมายถึง พรรคเกษตรเดลี
- 13 หมายถึง พรรคชาติประเทศไทย
- 14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน

ตารางที่ 6 นโยบายกฎหมายและข้อบังคับทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(ต่อ)

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

หมายเหตุ

1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา	2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
3 หมายถึง พรรคประชากรไทย	4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย	6 หมายถึง พรรคประชาชน
7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย	8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
9 หมายถึง พรรคสันติภาพ	10 หมายถึง พรรคศรีธาธาประชาชน
11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน	12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
13 หมายถึง พรรคชาติประชาไทย	14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
15 หมายถึง พรรคเสรีไทย	16 หมายถึง พรรคกสิกรไทย
17 หมายถึง พรรคเอกกราช	18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
19 หมายถึง พรรคเสรีประชาธิปไตย	20 หมายถึง พรรคสังคมไทย
21 หมายถึง พรรคไทยมั่นคง	22 หมายถึง พรรคไทยช่วยไทย

ตารางที่ 7 นโยบายการเผยแพร่ความรู้และการประชาสัมพันธ์

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยการให้การศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาและอันตรายอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษว่ามีผลต่อตนเองและสังคมสร้างความเข้าใจ ความคิดเห็นและสร้างค่านิยมที่ดียิ่งขึ้นอยู่ในจิตใจของประชาชน ทั้งนี้รวมถึงการให้ความรู้แก่ข้าราชการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วย	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	X	-	X	-	-	X	-	-	-	X	-
2. จัดตั้งระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเร่งรัดการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้ความเข้าใจในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่สถานประกอบการ นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไป	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X
รวมทั้งสิ้น	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	1
	9																						

หมายเหตุ

1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา	2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
3 หมายถึง พรรคประชากรไทย	4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย	6 หมายถึง พรรคประชาชน
7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย	8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
9 หมายถึง พรรคสันติภาพ	10 หมายถึง พรรคศรัทธาประชาชน
11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน	12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
13 หมายถึง พรรคชาติประชาไทย	14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
15 หมายถึง พรรคเสรีไทย	16 หมายถึง พรรคคสิกรไทย
17 หมายถึง พรรคเอกราช	18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
19 หมายถึง พรรคเสรีประชาธิปไตย	20 หมายถึง พรรคสังคมไทย
21 หมายถึง พรรคไทยมั่นคง	22 หมายถึง พรรคไทยช่วยไทย

ตารางที่ 8 นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1. กระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองมากขึ้น	X	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการของรัฐหรือเอกชนที่กระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือสร้างมลภาวะโดยการกระทำประชาคมติ หรือประชาชาติจากรณีตามความเหมาะสมและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงข้อ มูลที่จำเป็นเพื่อความเป็นไปอย่างโปร่งใสเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. สนับสนุนองค์กรท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ของชาติและทำการปลูกสร้างสวนป่าชุมชนให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป	-	X	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 8 นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
8. ดำเนินการจัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นหน่วยงานในการกำหนดความสัมพันธ์ทางนโยบายด้านที่ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุและทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ให้สอดคล้องเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อให้มีการคุ้มครองรักษาและพัฒนาการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. พัฒนาร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรอาสาสมัครและประชาชนในพื้นที่ให้สามารถดำเนินการร่วมกันในการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ครบทุกจังหวัด ตลอดจนร่วมมือกับต่างประเทศในการดูแลและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกภูมิภาค และของประเทศ โดยไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน	-	-	-	-	-	-	X	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	1	4	-	1	2	-	1	1	-	2	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	17																						

ตารางที่ 8 นโยบายการกระจายอำนาจและการบริหารงานของหน่วยงานราชการ

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

หมายเหตุ

1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา	2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
3 หมายถึง พรรคประชากรไทย	4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย	6 หมายถึง พรรคประชาชน
7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย	8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
9 หมายถึง พรรคสันติภาพ	10 หมายถึง พรรคศรีธาธาประชาชน
11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน	12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
13 หมายถึง พรรคชาติประชาไทย	14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
15 หมายถึง พรรคเสรีไทย	16 หมายถึง พรรคกิจกรไทย
17 หมายถึง พรรคเอกราช	18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
19 หมายถึง พรรคเสรีประชาธิปไตย	20 หมายถึง พรรคสังคมไทย
21 หมายถึง พรรคไทยมั่นคง	22 หมายถึง พรรคไทยช่วยไทย

ตารางที่ 9 นโยบายการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																						
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
4. ดำเนินการป้องกันการบุกรุกที่ดินสาธารณะ ซึ่งมีอำนาจทางทางการเงินมากกว่า ผู้ขายหลังที่ก่อปัญหาไม่เจตนา หรือการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จเพื่อขอชดเชยจากรัฐ โดยมิชอบ การตัดสินใจเพื่อให้เอกสารสิทธิ์หรือค่าชดเชยการกระทำประมาติ หรือประมาทพิจารณาหรือการมีส่วนร่วมท้องถิ่น และเป็นไปอย่างถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้น	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ

- 1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา
- 2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
- 3 หมายถึง พรรคประชากรไทย
- 4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
- 5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย
- 6 หมายถึง พรรคประชาชน
- 7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย
- 8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
- 9 หมายถึง พรรคสันติภาพ
- 10 หมายถึง พรรคศรีประชาชน
- 11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน
- 12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
- 13 หมายถึง พรรคชาติประชาไทย
- 14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
- 15 หมายถึง พรรคเสรีไทย
- 16 หมายถึง พรรคศึกษาไทย
- 17 หมายถึง พรรคเอกภาพ
- 18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่

ตารางที่ 10 นโยบายการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
4. เร่งรัดการฟื้นฟูอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ แหล่งน้ำ ที่ดินเพื่อการเกษตรและแหล่งทรัพยากรประมง โดยระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ของอนุชนรุ่นหลัง	-	-	-	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-
5. ป้องกันการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร และเร่งปลูกป่าทดแทนป่าไม้ที่ถูกทำลายไปแล้ว	-	-	-	X	X	-	-	X	X	X	X	-	X	X	-	-	-	-	-	-	-	-
6. ปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เกี่ยวกับป่าไม้ ที่ดิน แร่ธาตุและพลังงานมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นเพื่อประโยชน์แห่งอนาคต	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	X	-	-	-	-	X	-	-	-	X
รวมทั้งสิ้น	1	1	-	3	2	-	-	1	1	2	2	-	2	1	2	-	1	1	2	-	1	1
	24																					

ตารางที่ 10 นโยบายการฟื้นฟูพยากรณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

นโยบาย	พรรคการเมืองในประเทศไทย																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22

หมายเหตุ

1 หมายถึง พรรคชาติพัฒนา	2 หมายถึง พรรคประชาธิปัตย์
3 หมายถึง พรรคประชากรไทย	4 หมายถึง พรรคเสรีธรรม
5 หมายถึง พรรคชาติประชาธิปไตย	6 หมายถึง พรรคประชาชน
7 หมายถึง พรรคไทยรักไทย	8 หมายถึง พรรคก้าวหน้า
9 หมายถึง พรรคสันติภาพ	10 หมายถึง พรรคศรีธาประชาชน
11 หมายถึง พรรคพลังประชาชน	12 หมายถึง พรรคเกษตรเสรี
13 หมายถึง พรรคชาติประชาชนไทย	14 หมายถึง พรรคพลังมหาชน
15 หมายถึง พรรคเสรีไทย	16 หมายถึง พรรคสิทธิกรไทย
17 หมายถึง พรรคเอกกราช	18 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
19 หมายถึง พรรคเสรีประชาธิปไตย	20 หมายถึง พรรคสังคมใหม่
21 หมายถึง พรรคไทยมั่นคง	22 หมายถึง พรรคไทยช่วยไทย

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ, รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ.2541 , กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม , ISBN : 974-7575-52-3 , 2541
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, สิ่งแวดล้อม 38, เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 6 , กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม , 2538
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, แนวนโยบายของพรรคการเมือง , กรุงเทพมหานคร , โอนเดียนสโตร์ , 2510
- เชาวนะ ไตรมาศ, ความรู้และทัศนคติของประชาชนต่อการปลูกสร้างสวนป่า , วิทยานิพนธ์ ปริญญา-
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2540
- ชุมพล แพร่หลวง, เกณฑ์การตัดสินใจของพรรคการเมือง , ครุปริทัศน์ 2 , (ธันวาคม 2529)
- ดำริ บูรณะนันท์, หน้าที่หลักของพรรคการเมือง . (พิมพ์ครั้งที่ 3) , กรุงเทพมหานคร , ไทยวัฒนาพานิช , 2539
- ประชา หุตานูวัตร, การเมืองสีเขียว , (พิมพ์ครั้งที่ 1) , เสริมสิขาลัย กรุงเทพมหานคร , 2541
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ , คณะเศรษฐ-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , กรุงเทพมหานคร , 2538
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ, บทบาทและหน้าที่และพรรคการเมือง , กรุงเทพมหานคร , คณะกรรมการพิจารณาตำรา
และเอกสารประกอบการเรียนการสอน , 2524
- ทะเบียนพรรคการเมือง , สำนักกิจการพรรคการเมืองและออกเสียงประชามติ , สำนักงานคณะกรรมการ
เลือกตั้ง ทบวงมหาวิทยาลัย
- รัตน์กร เศรษฐรัฐ, โครงการจัดทำแนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง , 2537
- วาลิกา เสวตโยธิน , (2534) . การศึกษานโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของพรรคการเมือง
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
- วิจิตร คงพล , แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมประเทศไทย , กรุงเทพมหานคร , โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2525
- สมพร แสงชัย , การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมในการพัฒนา 3 : การเมืองของสิ่งแวดล้อม , สำนักฝึกอบรม สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , พฤศจิกายน 2534

- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม , เทคนิคการกำจัดมูลฝอยแบบให้เตาเผาและการฝังกลบ , รายงานสรุป
ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยที่เจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ระหว่างวันที่ 19-22 ตุลาคม 2535 ,
2535
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , ผลงานกระทรวง - รัฐบาลในวิถีประชาธิปไตย , พิมพ์ครั้งที่ 1 , โรงพิมพ์
กรุงเทพฯ(1984) , 2537
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , 2 ปี รัฐบาลในวิถีทางประชาธิปไตย , พิมพ์ครั้งที่ 1 , โรงพิมพ์กีเลนการพิมพ์ ,
2538
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , สรุปผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานรัฐบาลในรอบ 1 ปี , โรงพิมพ์สำนัก
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี , 2539
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี , สรุปผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาล ในรอบ 6 เดือน , โรงพิมพ์
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี , 2540
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม , 2539-2541 , พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง , กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ
สิ่งแวดล้อม , กรุงเทพมหานคร

